

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta tělesné výchovy a sportu

Freestylové lyžování

New School

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Dana Psotová

Zpracoval:

Jan Kopal

srpen 2006

Abstrakt

Název práce:

Freestylové lyžování, New School

Freestyle skiing, New School

Cíle práce:

Vytvořit komplexní pohled na New school freestylové lyžování a pomocí literární rešerše popsat problematiku freestylu ve vybraných oblastech.

Metoda:

Při řešení byla použita rešeršní metoda analýzy dokumentů, které se zabývají freestylovým lyžováním.

Výsledky:

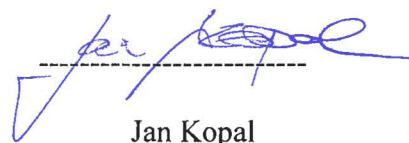
Byl vytvořen ucelený pohled na problematiku New School freestylového lyžování. Vznikla tak práce, která se komplexně zabývá vznikem a vývojem New School ve světě a v ČR, freestylovými disciplínami, materialním vybavením a lyžařskými lokalitami pro freestyle.

Klíčová slova:

Freestyle, New School, freeskiing, lyžování, lyže.

Rád bych chtěl poděkovat touto cestou Mgr. Daně Psotové za odborné vedení této diplomové práce a cenné praktické rady. Bez výše jmenované by práce nevznikla.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně a použil jsem pouze literaturu uvedenou v seznamu bibliografické citace.

Jan Kopal

OBSAH

1. Úvod	6
2. Cíle a úkoly	7
3. Metodika práce	8
4. Hlavní část	10
4.1. Freestyle skiing ve světě	10
4.1.1 Historie freeskiingu a freestylu	10
4.1.2. Freeskiingové organizace ve světě	13
4.1.3 Freestylové soutěže ve světě	15
4.2. Freestyle v České republice	16
4.2.1. Historie freestylu v České republice	16
4.2.2. Česká asociace Freeskiingu	17
4.1.3 Soutěže ve freestylovém lyžování v ČR	20
4.3. Freestylové disciplíny	21
4.3.1 Snowparky a překážky	22
4.3.2 Hodnocení freestylových disciplín	27
4.3.3. Triky	29
4.4. Materiální vybavení	34
4.4.1 Lyže	34
4.4.2 Vázání	38
4.4.3 Boty	40
4.4.4 Ostatní vybavení	42
4.5. Freestyle a sponzoring	52
4.6. Freestylové lokality	56
4.5.1. Freestylové lokality ve světě	56
4.6.2. Freestylové lokality v České republice	58
5. Závěr	64
6. Seznam použitých zdrojů	66
7. Přílohy	69

1. Úvod

Freestyle New School je mladé odvětví v lyžování, které vzniklo v devádesátých letech dvacátého století v Severní Americe. „Nová generace“, jak je též někdy označováno, má po celém světě velkou popularitu. Dokladem toho je výstavba snowparků v mnoha zimních střediscích a výroba nových typů lyží, určených pro freestyle, u většiny světových značek. Vznikly nové soutěžní disciplíny New School, mezi něž patří jízda v U-rampě (Halfpipe), Slopestyle, Big Air a Skicross. Popularita mezi veřejností stoupá, freestyle se pomalu, ale jistě stává životním stylem mnoha mladých lidí.

A právě neustále se zvyšující popularita New School je důvodem, proč vznikla tato práce. Vlna nadšení a zájmu, který v poslední době freestylové lyžování zaznamenalo, byla impulsem k nutnému objasnění pojmu freestyle New School a snáze osvětlit pravou podstatu New school. Cílem je zmapovat vznik, vývoj a současnost tohoto lyžařského odvětví s důrazem kladeným na vybavení freestylového lyžaře, snowparky a freestylové disciplíny. Na základě toho, že se freestylovým lyžováním nikdo nezabýval v komplexnějším pojetí, pokusíme se tak vytvořit první ucelenější práci na tuto problematiku.

2. Cíle a úkoly

Cílem této diplomové práce je vytvořit komplexní pohled na New school freestylové lyžování a pomocí literární rešerše popsat problematiku freestyly ve vybraných oblastech:

- historický vývoj freestyly ve světě a v České republice,
- vznik a okolnosti vzniku mezinárodní freestylové asociace,
- vznik freestylové organizace, která se nejvíce zasloužila a vývoj tohoto sportu v České republice,
- nejdůležitější freestylové soutěže ve světě a v České republice,
- významné freestylové lokality v zahraničí a v České republice,
- materiál^{ní} vybavení pro freestyle,
- freestylové disciplíny a jejich pravidla,
- freestylové triky,
- sponzoring ve freestyly.

Úkoly vyplývající z vytčených cílů:

- vybrat oblasti freestylového lyžování, kterými se budeme v této práci zabývat,
- shromáždit dostupné literární, časopisecké a internetové zdroje,
- provést rešerši shromážděných pramenů,
- získaná data utřídit do vybraných oblastí,
- podat ucelený pohled na problematiku freestylového lyžování.

3. Metodika práce

Jako základní postup při řešení diplomové práce byla použita rešeršní metoda analýzy dokumentů, které se zabývají danou problematikou. Rešerše je souborný popis záznamů dokumentů, jejich částí nebo souhrn faktografických informací vybraných podle věcných nebo formálních hledisek. Je to výběrová bibliografie, která obsahuje záznamy informačních pramenů. [2]

V současnosti není žádná publikace, která by uceleně pojednávala o New school freestylovém lyžování. Jedním z pramenů pro tuto práci byly publikace, které se zabývají jak klasickým, tak freestylovým lyžováním a jemu příbuzným freestylovým snowboardingem. Dalším zdrojem byly časopisy SNOW, založený v roce 2002, a SKI magazín, který vznikl v 90-tých letech 20. století. Především s časopisem SNOW má Česká asociace freeskiingu užší spolupráci, ale čistě specializovaný časopis na freestylové lyžování v ČR neexistuje.

Z publikací jsme čerpali především informace týkající se popisu triků, terénních podmínek pro freestyle a problematiky materiálního vybavení. Z časopisů jsme čerpali informace o freestylových lokalitách a materiálním vybavení.

Velice cenným zdrojem byla spolupráce s Českou asociací Freeskiingu (ČAF), od které byly získány interní materiály v elektronické podobě, týkající se vývoje, úkolů a cílů této organizace.

Nejdůležitějším zdrojem informací pro tuto diplomovou práci byl internet. Na webových stránkách se prezentuje jak Mezinárodní freeskiingová asociace (IFSA), tak i Česká asociace Freeskiingu (ČAF), kde jsou velice důležité informace nejen o dění v organizacích, ale i o freestylových soutěžích. Důležitým internetovým portálem je FreeSkiing.cz(.sk), který je hlavním komunikačním článkem ČAF s veřejností, a kde jsou

také informace o závodech, soutěžích a materiálním vybavení. Další velice kvalitní je portál Freeride.cz, jenž se specializuje především na snowboarding, ale je zde také mnoho informací o freestylových lokalitách v České republice. Výchozím zdrojem informací při tvorbě kapitol o historii freestylu byly zahraniční webové stránky, encyklopedie Wikipedia a internetové časopisy, např. Faze magazine a Freeze. Internetové stránky byly použity ve všech kapitolách diplomové práce.

V dnešní době existuje mnoho internetových portálů, kde lze najít zkreslené a neformální informace. Při popisu některých našich kapitol bylo někdy velice složité rozpoznat pravdivost a správnost informací, které jsme čerpali z tuzemských i zahraničních internetových zdrojů.

Při vyhledávání internetových stránek týkajících se freestylového lyžování bylo použito těchto vyhledávačů: Centrum.cz, Google.cz(.com), Seznam.cz a Yahoo.com.

4. Hlavní část

Freestyle skiing spolu s Freeridingem spadají pod jednotný název, a tím je Freeskiing. Freestyle (česky volný styl, volný způsob) můžeme rozdělit do několika disciplín. Nejstarší disciplíny jsou akrobatické skoky (Aerial skiing), jízda v boulicích (Mogul skiing) a balet na lyžích, který postupem času zanikl. Těmto tradičním freestylovým disciplínám se dnes říká „Old School“ disciplíny. Freeride je volné lyžování mimo sjezdovky, dnes znám pod pojmem „Back country“ nebo „Big Mountain“ závody a je neodlučitelnou součástí Freeskiingu. Všechny ostatní disciplíny se nazývají „New School“, Nová škola freestylového lyžování. Těmito disciplínami jsou Skicross, Halfpipe, Big Air, Slopestyle.

4.1. Freestyle skiing ve světě

4.1.1 Historie freeskiingu a freestylu

Nepatrné náznaky počátku New School freestylu jako nového stylu ve světě lyžování lze datovat již do šedesátých a sedmdesátých let dvacátého století. Právě v této době vznikly „Hot Dog Ski“, což byly v podstatě první twintipové lyže, na nichž se dnes freestyle jezdí. Tito prapředci dnešních Twin tipů byly vytvořeny pro jízdu v boulicích, která byla v té době velice populární v Americe. Posléze se jejich využívání spojovalo převážně se zmiňovanou New School freestylového lyžování. Twin-tip lyže byly na rozdíl od klasických a carvingových lyží zahnuty na obou koncích nahoru, a to umožnilo i možnost jízdy pozpátku, neboli „swich“ (viz. Kap. 4.4.1). [44]

Lyžování začalo mírně upadat od dob, kdy snowboarding se začal rozšiřovat v Evropě v osmdesátých letech a mnoho lidí, převážně mladší generace, přestoupilo na snowboard. Příchodem freestylu se lyžování neočekávaně oživilo a otevřelo novým

možnostem lyžařského stylu. Freestyle se chlubil průkopníky, mladými lyžaři, kteří hledali něco více extrémního a radikálního než byl standartní styl jízdy. Toto nové hnutí bylo charakteristické energií a nesvázaností tak typickou pro sporty typu snowboarding, in-line skating, skateboarding a BMX bike. Nastal rozvoj terénního a volného lyžování. Pojetí bylo velice jednoduché: dosáhnout maximálního času ve vzduchu a provést co nejvíce triků. Akrobatické kousky vyvolávaly adrenalinem nasáklou atmosféru. Skoky zahrnující otočky od 360 ° až k 1080 °, salta, odraz a dopad pozpátku, helikoptéry, graby a protažení byly předváděny s vysokou dovedností. [44]

Počátkem osmdesátých let byla většina v lyžařských střediscích v Severní Americe volného lyžování a skákání na lyžích zakázána, jelikož to bylo lyžování „nekontrolovatelné“ a tudíž označováno i za nebezpečné. Postupem času se však díky pomalému obměkčování pravidel začal volný terén otevírat a jízda na holých příkrých pláních či lyžování mezi stromy začala být více populární. [44]

Bližší zájem o freestyle a freeride jako takový se datuje začátkem 90-tých let, kdy sportovci Wendy Fisher, Kristen Ulmer, Seth Morrison a Trevor Peterson sjížděli strmé svahy se sklonem více než 50 °. Tato nová forma extrémního lyžování, označovaná jako freeride, upoutala znovu pozornost ke staré škole freestylu (old school), tedy jízdě v boulich a akrobatickému lyžování. [44]

Nová škola (New School) freestylového lyžování se zrodila ve druhé polovině devadesátých let dvacátého století v severní Americe. Prvotním impulsem ke vzniku tohoto nového stylu byl fakt, že freestyloví lyžaři počali pocíťovat nechuť ke svírajícím pravidlům Mezinárodní lyžařské federaci (dále jen FIS, Fédération Internationale de Ski, založena v Chamonix, 1924), jakožto vládnoucímu orgánu v oblasti závodního lyžování. [9]

V polovině devadesátých let vytvořili Vinnie Dorion, J. F. Cusson a J. P. Auclair provinciální freestylový tým v horách Laurentian v Quebecu. Tato trojice mladých lidí

neustále hledala nové a těžší triky po každodenním tréninku jízdy v boulicích. Triky, kterým dali vzniknout, byly průlomem, jaký si lyžařský průmysl nedovedl představit. Toto byla skutečná podstata změny dosavadního freestyly. Jako inovátoři se tito tři jezdci vysmívali svazujícím pravidlům, které opravňovaly pouze snowboardisty využívat U-rampy. Právě tyto pocity byly podnětem k jejich experimentování, kdy začali zkoušet skoky (neboli triky) v parcích, které byly do té doby určeny jen snowboardistům. Tito lyžaři si osvojili nový styl jízdy a přístup snowboardistů si přijali za vlastní. Právě proto lze tvrdit, že novodobí freestyloví lyžaři jsou daleko více příbuzní snowboardistům, než tradičním lyžařům. Čím více se Dorion, Cusson a Auclair zdokonalovali, tím poutali větší pozornost veřejnosti odborné i laické. Po seznámení se s dalšími dvěma Kanadany Shanem Szocsem a Mikem Douglasem se zrodila Nová Kanadská Air Force společně s pojmem Nová škola lyžování (New school skiing). [44]

Pojem „New School“ se poprvé objevil poté, co FIS přijala dřívější název pro sport „freestyle skiing“ a vydala soubor pravidel a hranic pro tuto disciplínu. Avšak právě tento dokument obsahoval jistá pravidla, se kterými nebyla rostoucí komunita lyžařů spokojena. Konečným důsledkem bylo zpomalení vývoje tohoto nastupujícího sportu. Mezi zmiňovaná pravidla při jízdě v boulicích patřil například zákaz při obracech, kdy se dolní končetiny nesměly dostat výše než byla poloha hlavy. Šlo o skoky přes hlavu, jako je salto. Dále to byl určený limit obrátů při akrobatickém lyžování a též nedostatek naplánovaných a realizovaných ski-parkových a u-rampových závodů. New School je považováno za odtrženou větev na názorové platformě freestylistů, kteří byli nespokojeni s FIS pravidly. [9]

Velice důležitým mezníkem v historii New school bylo založení Mezinárodní freeskiingové asociace (IFSA) v roce 1996, která je nejvyšší organizací pro New school disciplíny. O samotném vzniku a činnostech této organizace pojednává následující kapitola 4.1.2.

V roce 2005 začlenila FIS disciplíny Skicross a Halfpipe do programu Mistrovství světa. O začlenění se však jednalo mnohem dříve na 43. kongresu FIS ve Slovinsku v roce 2003. [15] Nastaly i změny v jízdě v boulich a byly povoleny skoky, kdy dolní končetiny mohou být výše než je hlava (takzvané skoky přes hlavu). Tím se zvýšila celá škála skoků. Nastal tak veliký průlom v historii lyžování a je jen otázkou, kdy se dostanou nové freestylové disciplíny na Olympijské hry (dále jen OH). [23] Podle internetových zdrojů se jednalo o začlenění Skicross a Halfpipe mezi olympijské disciplíny na jarním sjezdu freestylového výboru při kongresu Americké lyžařské asociace (USSA) v roce 2006 v Park City v Utahu. Na sjezdu byla diskuze o navržení Skicross na OH 2010 ve Vencouveru. FIS tak chce doporučit návrh Mezinárodnímu olympijskému výboru (IOC). Dále bylo jednáno o návrhu začlenění Halfpipe na OH 2010 a poté na OH 2014. Otázka začlenění je stále otevřená. [41] Freeskiing byl rozšířen po celém světě také díky Olympijským hrám a Johny Moseleymu, olympijskému vítězi v jízdě v boulich ze zimních olympijských her v Naganu v roce 1998. Moseley zde do své jízdy zařadil trik „mute grab 360“ (Viz kap. 4.3.3.). [44]

V dnešní době je New School velice populárním sportem převážně mladší generace, která pojímá freestyle nejen jako sport, ale také jako životní styl, stejně tak jak je tomu u snowboardingu, surfingu, skateboardingu a dalších. Dokladem je mnoho soutěží a závodů jak ve světě, ale i u nás a veliký rozvoj materiálního vybavení a snowparkových lokalit.

4.1.2. Freeskiingové organizace ve světě

IFSA

Mezinárodní freeskiingová asociace (International Freeskiers Association- IFSA, 1996) je hlavní orgán, který schvaluje všechny soutěže. Je to paradoxní, ale má velice zásadní pravidla, směrnice, omezení, ze kterých se freeskieři snažili vymanit. Pravidla

jsou nyní zpět kvůli předpisům, hodnocení při soutěžích Big Mountain, Big Air, Slopestyle, Skiercross a Halfpipe. IFSA jsou dvě divize - Severoamerická divize a Evropská divize. [17]

IFSA Severoamerická divize byla založena v roce 1996. Evropská divize byla začleněna v roce 1998 jako schvalovací a sportovní organizace pro závodní freeskiing. Freeskiing charakterizuje nejrůznější specifikace alpského sportu, obzvláště volné lyžování mimo upravené sjezdovky neboli *freeriding* (back country, Big mountain) a *lyžování ve snowparku* (slopestyle, halfpipe, big air a skiercross). Úkol organizace je pozvednout závodní freeskiing a vytvořit jednotný soubor směrnic, které budou používány po celém světě. Severoamerická divize je odpovědná za zástupce Severní Ameriky, Jižní Ameriky, Austrálie, Nového Zealandu a Japonska. Evropská divize je odpovědná za podporu sportovního freeskiingu na závodní mezinárodní a evropské úrovni, ale i nezávodní. Pravidla a normy závodů jsou prosazovány IFSA ve spolupráci s pořadateli, jezdci a funkcionáři. IFSA má konečné rozhodnutí v pravidlech jízdy, úpravě terénu, finančních prostředcích, hodnocení a bodovém systému. [17]

IFSA byla vytvořena, aby zastupovala freestylové závodníky, plnila jejich potřeby, utvářela jejich výhody a nechala jim hlas při změně či vývoji v jejich sportu. IFSA existuje kvůli bezpečné propagaci, vzrušujících a zábavných akcích pro všechny zúčastněné: závodníky, organizátary, sponzory, pořadatelé, a pro širokou veřejnost. Organizační záměr je také přimět a podpořit jak lyžařský průmysl tak i lyžařskou veřejnost. Zajištěním jednotného a profesionálního orgánu, IFSA doufá v pozvednutí celkové image freeskiingu, použití medií, akcí a podvědomí veřejnosti. Organizátoři závodů a IFSA si vyhrazují změny ku prospěchu v oficiálních směrnících soutěže. Potvrzení při soutěži je potřebné pro body, které jsou započítávány do celkového pořadí turné nebo do kvalifikace ve World Tour. [17]

Kanadská freestylová asociace CFSA

CFSA (Canadian Freestyle Skiers Association, 1974, Vancouver, Kanada) je národní freestylová asociace Kanady, kterou založil John Johnston již v roce 1974. Těsně poté přijala Kanadská lyžařská asociace (CSA) Freestyle za svou členskou disciplínu. V roce 1995 byla CFSA uznána jako samostatný a hlavní orgán freestylu v Kanadě. Pod CFSA spadají Old school disciplíny (akrobatické lyžování a jízda v boulicích) a koncem devadesátých let přijala za své tyto New school disciplíny: skicross, Halfpipe a Big Air. [23]

4.1.3 Freestylové soutěže ve světě

Nejprestižnější freestyle New School závody jsou *Winter X Games*, které se každoročně konají mezi měsícem lednem a únorem v Americe. První konání Winter X Games 1 bylo v roce 1997 v Kalifornii. Poslední konané hry X Games 10 byly v lednu 2006 v Coloradu. Další konání závodů bude opět v Coloradu v lednu 2007. [10] X Games jsou považovány jako olympijské hry extrémních sportů, kde se soutěží v těchto disciplínách: Slopestyle, Big Air a Halfpipe. Tyto hry jsou velice populární nejen v Americe a mnoho televizních stanic je vysílá v přímém přenosu. [3]

Další významné závody po X Games je *U.S. Freeskiing Open Championships*, který se koná každoročně v Americe. V těchto závodech se soutěží ve všech disciplínách New School. První U.S. Freeskiing Open byl v roce 1998 v Coloradu. Tyto závody jsou dvoudenní. První den se závodí ve Slopestylu a druhý den v Halfpipe a Big Air. U.S. Freeskiing Open je závod otevřený pro závodníky z celého světa a lze zde vidět setkání světových špiček a nových talentů. [40]

V Evropě jsou velice významné závody *ChamJam*, které se konají ve Francii. Závody vznikly již v roce 1991 a soutěžilo se pouze v Old School disciplínách. V dnešní době se soutěží v těchto disciplínách: Big Air, Halfpipe, Skicross a Slopestyle. [33]

Halfpipe a Skicross jsou jako jediné New school disciplíny začleněny pod FIS a spadají tak do programu Mistrovství světa. V U-rampě se bude závodit v sezóně 2006/2007 ve Francii, v Kanadě a Norsku. [16]

4.2. Freestyle v České republice

4.2.1. Historie freestylu v České republice

Freestyle New School je velice mladý sport v České republice. Mezi průkopníky New School v ČR můžeme zařadit pár mladých jezdců, kteří patří v dnešní době mezi elitu na naší freestylové scéně. Jiří Lausecker vyznával jízdu ve volném terénu a triky tzv. „New school“ již v 90-tých letech 20. století, aniž by tušil, že za hranicemi existuje obrovská komunita, která tento sport provozuje a dává mu i jisté definice a pravidla. Dalšími jezdci jsou Robin Kaleta a Tomáš Guzuir z Třince. V dnešní době jsou tito jezdci v barvách týmu Quicksilver a K2 a slaví své úspěchy nejen v ČR, ale i ve světě. Právě na popud Jiřího Lauseckera, který přemýšlel o závodění, vznikla myšlenka o vzniku české freestylové organizace v roce 2002. V roce 2003 vznikla Česká Asociace Freeskiingu (viz. kap. 4.2.2). ČAF se zasloužila o další vývoj New School v ČR a dokladem toho je uskutečnění freestylových závodů, rozvoj snowparkových lokalit na našich horách a rostoucí popularita tohoto sportu jak mezi jezdci tak mezi diváky. [42]

4.2.2. Česká asociace Freeskiingu

Vznik sdružení

Česká asociace Freeskiingu (ČAF) vznikla 22. listopadu 2002. Byla registrována jako občanské sdružení na Ministerstvu vnitra podle zákona č. 83/1990 Sb. Asociace byla založena Miroslavem Příbylem, Alešem Holubem, Karolínou Šedovou a Zdeňkem Rákem, který se také stal sekretářem sdružení. Nejvyšším orgánem je valná hromada, která bude zasedat v zaří 2006 a bude jednat o novém vedení, úpravě stanov a administrativních změnách. [42]

Samotná myšlenka na vznik sdružení, které by zastřešilo tehdy nově vznikající freeskiingovou komunitu, vznikla již před rokem 2002. Hlavním iniciátorem této myšlenky byl jezdec Jiří Lausecker, o kterém jsme se již zmínili.

Poslání a cíle činnosti sdružení

Zásadní částí stanov sdružení je mimojiné definování poslání a cílů ČAF:

- a) Hlavním cílem ČAF je zejména podpora následujících forem lyžování: Skicross, Big air, Slope Style, tak jak je definují pravidla FIS (Mezinárodní lyžařská federace), a dále lyžování ve volném terénu (freeskiing, freeride, back country, skialpinismus).
- b) ČAF se bude věnovat rozvoji tohoto sportu pro širokou veřejnost, zajištění podmínek pro výkonnostní a vrcholové sportovce a výcviku sportovců na všech úrovních výkonnosti od začátečníků až po reprezentanty.
- c) K uskutečnění těchto cílů bude ČAF pracovat především na poli:
 1. Vytváření předpokladů pro zabezpečení rozvoje výše zmíněných forem lyžování a dalších forem tělesné kultury s ním souvisejících. Pro tuto činnost získává členy z řad veřejnosti i stávajících členů Svazu lyžařů ČR.

2. Péče o zvyšování sportovní výkonnosti, rozvoje fyzické zdatnosti svých členů, vytváření podmínek pro jejich sportovní vyžití, účast v soutěžích, organizace výcvikových kurzů, lyžařských campů apod.
3. Vytváření podmínek pro sportovní a tělovýchovnou činnost, budováním, provozováním a udržováním svých tělovýchovných zařízení jakožto i nájmem od jiných osob.
4. Tvorba vlastních finančních a hospodářských zdrojů a jejich ekonomické používání k naplnění výše uvedených cílů ČAF.
5. Zajišťování výkonu funkce správy majetku.
6. Realizace činnosti s ohledem na hlediska etická, zdravotní a s plným vědomím odpovědnosti vztahu k přírodě.
7. Při naplnění svého cíle ČAF spolupracuje s ostatními sportovními kluby, tělovýchovnými jednotami, sportovními a tělovýchovnými svazy.
8. ČAF ctí zásady a pravidla mezinárodní lyžařské federace (FIS) jako mezinárodní organizace, pod níž spadají disciplíny, jejichž rozvíjení je také náplní ČAF. [43]

ČAF si tedy klade za cíl rozšíření New school lyžování (freeride, freestyle, skicross) mezi širokou lyžařskou veřejnost. V rámci naplnění těchto ideí bylo v historii ČAF tímto sdružením zorganizováno několik akcí zaměřených právě na podporu těchto sportů v ČR.

Činnost ČAFu

Jako první velká činnost ČAFu je nutné zmínit sérii skicrossových závodů realizovaných v sezóně 2003/2004 pod názvem „Skicross OPEN 2003“, která byla zorganizována za pomoci agentury Boardshow. Série byla složena ze tří závodů, které se konaly ve střediscích Říčky v Orlických horách (2 krát) a v Jánských Lázních. Celou jí

tehdy vyhrál David Egydy v kategorii mužů a mezi ženami triumfovala česká reprezentantka Karolína Šedová. Ta také reprezentovala ČAF na světové sérii závodů Saab – Salomon. Po úvodním roce existence ČAF se sdružení zaměřilo více na freestyle lyžování (big air, slope style) a freeride. [42]

Během své existence ČAF zorganizoval několik sportovních akcí. V zásadě se jednalo o freestyle setkání a závody a výjezdy za freeskiingem. Podílela se na organizaci zájezdu do francouzského střediska La Norma (v roce 2003), kde vznikly záběry prvního freeskiingového videa z české produkce „Every colours of ski“ a také fotodokumentace pro knihu Freeskiing [3], jejíž autory jsou členové ČAF Jan Schauer (část freestyle - freeride) a Karolína Šedová (skicross). V sezóně 2004/2005 se ČAF podílel na organizaci série 3 závodů „SkiCross OPEN 2004“ a „Freeride.cz CONTEST“. V sezóně 2005/2006 se uskutečnily závody „FreeStyle snowpark opening 2005“ na Klínech, „Winter opening – FreeSkiing.cz(.sk) TUX session 2005“, „Funstorm SlopeStyle OPEN 2005“ pořádaný opět na Klínech u Litvínova, „Big air contest Klíny freeskiing open 2006“. [18]

V rámci propagace a informační kampaně ze světa lyžování ve volném terénu se ČAF spolu s internetovým portálem FreeSkiing.cz(.sk), který je hlavním komunikačním článkem ČAF s veřejností, stala průkopníkem pořádání lavinových kurzů zaměřených na freeskiing v ČR a podařilo se jí tyto kurzy dostat do povědomí veřejnosti. V současné době podobné kurzy nabízí u nás více subjektů, což bere ČAF jako dobrý výsledek své práce na poli bezpečnosti pohybu v horách, kdy lyžaři mají více a více možností nabýt potřebných znalostí pro pohyb v nebezpečném lavinovém terénu. [42]

ČAF v současnosti

V současné době prochází ČAF rozsáhlou reorganizací struktury a činnosti a navázání užší spolupráce s médii jako je časopis SNOW pro lyže a snowboard a server FreeSkiing.cz(.sk) (www.freeskiing.cz). V sezóně 2006/2007 chystá pro své členy a další

lyžařskou veřejnost opět několik kurzů. Novými akcemi pod hlavičkou ČAF jsou hlavně připravovaný freeskiingový camp v Alpách a skicrossový camp v ČR. Samozřejmě nebudou chybět ani tradiční lavinové kurzy realizované v Krkonoších a na Slovensku ve Vysokých a Nízkých Tatrách. Další velkou ideou ČAF je zorganizování pilotního „nultého“ ročníku poháru ČAF ve freestylovém lyžování. ČAF je zařazena^{na} Svazu lyžařů České republiky (SLČR) v úseku akrobatického lyžování jako kolektivní člen. Jeho oficiální disciplíny v úseku akrobatického lyžování jsou pouze uvedeny skicross, jízda v bouřích a akrobatické lyžování. [42]

4.1.3 Soutěže ve freestylovém lyžování v ČR

Jak jsme se již zmínili, ČAF pořádá několik serií skicrossových závodů od roku 2004. Před freestylovými závody proběhly v ČR akce, kde se testovaly freestylové lyže a to na Dolní Moravě a Bílé. Jeden z prvních závodů New School byl v sezóně 2004/2005 *Rossignol FreeSkiing Big Air Open 2005*, kde se soutěžilo v disciplíně Big Air. Vítěz tohoto závodu byl Roman Dalecký z Freestyle klub Klíny. *FreeSki závod – Bíla 2005* se jel v Big Air disciplíně, kterou vyhrál jezdec Jiří Volák. Další závod byl *Slopestyle Dolní Morava 2005* a *Slopestyle Ski & Snowboard Open* na Špičáku. Velice dobrým závodem pro tento rok byl také *Funstorm slopestyle open 2005* na Klínech, kde vyhrál Roman Dalecký. [18]

V sezóně 2005/2006 se počet freestylových závodů zvýšil a uvedeme nyní ty nejdůležitější. Tak jako v minulé sezóně se uskutečnil závod ve Zlíně pod názvem *City Air Protest Contest 2006*, kde vyhrál Roman Dalecký. Velkou akcí byly třídní závody na Dolní Moravě *Midos-MeatFly-X-games 2006*, kde vyhrál Martin Horák v Big Air, *Klíny FreeSkiing Open 2006*, které se konal v Big Air disciplíně. Z posledních větších závodů v této sezóně byl *Choc Freeskiing Open 2006* ve Slopestyle, který vyhrál Josef Kalenský. [21]

4.3. Freestylové disciplíny

Freestylové New school disciplíny jsou exhibičního charakteru. Mezi tyto disciplíny patří Halfpipe, Big Air a Slopestyle.

U-rampa

Jízdu v U-rampě můžeme rozdělit na dvě disciplíny: Halfpipe a Superpipe. Toto dělení je podle velikosti U-rampy (viz. Tab. 1). Jde o jízdu, kdy lyžař projíždí rampou z jedné strany na druhou a nad hranou (copingem) rampy provádí triky tak, aby mohl kontrolovaně dopadnout do rádia rampy a odjet další trik na druhé straně u-rampy. Rozhodčí hodnotí triky ve dvou jízdách (run) a za špatné provedení triků nebo případný pád jsou strhávány body. Závod nejčastěji začíná dvěma kvalifikačními koly, z nichž se počítá lépe bodovaná jízda. Do semifinále postupuje 12 žen a 24 mužů. Do finále pak postupuje 6 žen a 12 mužů. Finále se skládá opět ze dvou kol. [4]

Tabulka 1: Parametry U-rampy [5]

U – rampa	Halfpipe	Superpipe
Délka	100 – 120 m	120 – 150 m
Šířka	14 – 16 m	15 – 17 m
Výška	3,5 – 4,5 m	4,5 – 5,5 m
Rádus	4 – 6 m	5,5 – 7 m
Sklon	16 – 20	14 - 18

Slopestyle

Slopestyle je sjezd s několika různými snowparkovými překážkami. Nejčastějším typem překážek jsou klasické skoky, cornery a zábradlí (viz kap. 4.3.1.). V této disciplíně se jezdci snaží o co nejlepší provedení obtížných triků na daných překážkách. Ve

Slopestylu se nehodnotí rychlost jízdy, nýbrž kvalita, styl a obtížnost skoků. Tento styl je oblíben především mezi mladými jezdci. Kvalifikace, semifinále i finále jsou dvoukolová. [4]

Big Air

Big Air (česky velký skok) je soutěžní disciplína, ve které se závodí na jednom skoku. Závodník se snaží předvést co nejobtížnější trik či kombinaci několika triků najednou. Jezdci mají k dispozici minimálně 4 a více treninkových skoků. Pokud je přihlášeno více než dvacet jezdců, musí nejdříve projít kvalifikací, která je dvoukolová. Jedno kolo znamená jeden skok. Finále se skládá ze dvou kol, kvalifikuje se do něj šest žen a dvanáct mužů. Tři nejlepší ženy a muži postupují do superfinále, které se skládá ze dvou až tří kol. Pro superfinalisty je určující jejich pořadí pouze ze superfinále, tudíž se jim nepočítají doposud získané body v kvalifikaci či finále. [4]

4.3.1 Snowparky a překážky

V posledních letech prošlo mnoho lyžařských středisek značnými úpravami. Začaly se stavět terénní parky pro snowboardisty i lyžaře s mnoha překážkami a novými možnostmi pro freestylové lyžování. Snowparky se začaly původně stavět v Severní Americe, kde začal rozkvět New School v 90-tých letech 20.století. Rozvoj byl natolik veliký, že málo které významné lyžařské středisko nemá v dnešní době snowpark. Střediska by tak přicházela o část svých návštěvníků – „freeskierů“. Důležité snowparkové arény jsou uvedeny v kapitole 4.6.

Snowparky jsou koncipovány v prostoru jedné či více sjezdovek a jsou vyhrazeny pouze k freestylu. Na těchto sjezdovkách jsou rolbou vytvořené a upravené různé překážky, které se v podstatě dělí na tři základní typy: skoky (kickers), zábradlí (rails) a U-rampa (halfpipe). [5]

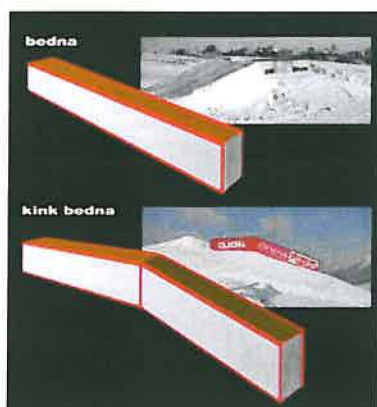
1. Skoky

Skoky (z anglického kickers) mají různé tvary. Nejčastějším skokem je *klasický s odrazem*, plošinou (flat) a dopadem (landing). Délka a sklon odrazu by měly odpovídat délce plošiny a délce a sklonu dopadu. Všeobecně platí, že čím prudší je dopad, tím lepší je skok. Menší sklon znamená větší zatížení dolních končetin při dopadu. Další typ skoku je *corner*. Nájezdový rádius je mnohem strmější než u klasického skoku a na konci se úhel přibližuje až devadesáti stupňům. Díky tomu jezdec neletí až tolik do dálky, ale spíše do výšky. Dopadá na jeden z postraních dopadů (ty vypadají v podstatě jako stěny rampy) a nebo až do zadního dopadu, na takzvaný „bang“. Třetí hlavní tvar skoku je *quaterpipe*. Jedná se o překážku ve tvaru poloviny U-rampy (halfpipe). Je to vlastně jedna část u-rampy, která je otočena čelem ke směru jízdy. Jezdec najíždí do zakřivení (rádius) a odráží se z hrany (coping, top). Hrana má úhel devadesát a více stupňů, tak aby jezdec nevyletěl za quaterpipe a dopadne zpět na stranu, ze které se odrazil. [5]

2. Zábradlí

Zábradlí (z anglického Rail) neboli jibby. Jibbing (slidování) je sjíždění a sklouzávání zábradlí. Oproti skákání na „kickerech“, kde je nejdůležitější koordinace pohybu těla ve vysoké rychlosti a orientace ve vzduchu, na „railech“ záleží především nejvíce na rovnováze. Raily jsou zhotoveny z kovu, dřeva a pevného plastu. Mají různé tvary a velikosti. Základní tvary jsou *straight rail* (rovňák), *rainbow* (duha, tvar písmene C otočeného o devadesát stupňů doprava), *kinded rail* (lámačka) – více možností střídajících se různě nakloněných částí railu. *Fanbox*, *grindbox* je další jibbingová překážka ve tvaru kvádru (krabice), která je zhotovena převážně ze dřeva s kovovými hranami. Existují desítky dalších druhů railů a další čekají na jejich vynalezení a výrobu. Jibbování ve freeskiingu pochází ze skateboardingu, tak jako tomu bylo u snowboardingu. Hodně oblíbený je v současné době stejně jak ve skateboardingu „street jibbing“ ve městech. Na ulicích je spousta různých zábradlí, což je něco jiného než ve snowparku. [5] Příklady railů pro snowparks jsou uvedeny v obr. 1-6. [22]

Obrázek 1

Bedna

rozměry: 4,5 m délka, 50 cm šíře, 1 m výška
 provedení: kovová konstrukce, kulatý profil trubek,
 voděodolná překližka, celooplechována

Kink bedna

rozměry: 3+4 m délka, 35 cm šíře, 70 cm výška
 provedení: kovová konstrukce, kulatý profil trubek,
 voděodolná překližka, celooplechována

Obrázek 2

C bedna

rozměry: 5 m délka, 40 cm šíře, 80 cm výška
 provedení: kovová konstrukce, kulatý profil trubek,
 voděodolná překližka, celooplechována

speed rail

rozměry: 6 m délka, 1 m výška
 provedení: kovová konstrukce, kulatý profil trubek,
 celooplechována

Obrázek 3

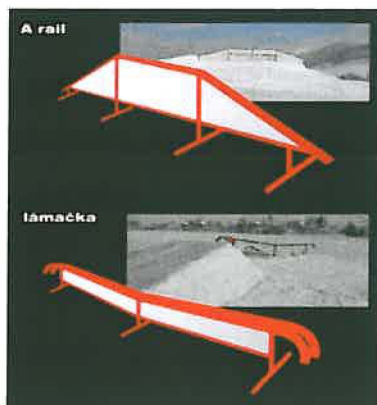
Unikov rainbow

rozměry: 10 m délka, 180 cm výška
 provedení: kovová konstrukce, kulatý profil trubek,
 celooplechována

Mini rainbow

rozměry: 4 m délka, 1 m výška
 provedení: kovová konstrukce, 2xL profil,
 celooplechována

Obrázek 4

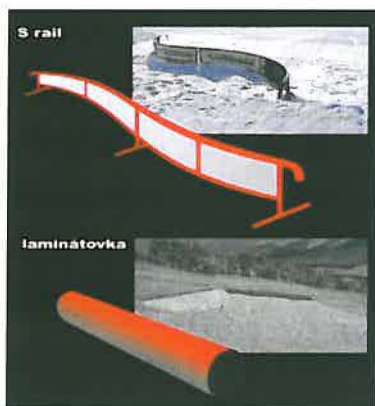
A rail

rozměry: 2,5 + 3 + 2,5 m v délce, 120 cm výška
 provedení: kovová konstrukce, obdelníkový profil trubek, celooplechována

Lámačka

rozměry: 5 m délka, 1 m výška
 provedení: kovová konstrukce, kulatý profil trubek, celooplechována

Obrázek 5

S rail

rozměry: 8 m délka, 70 cm výška
 provedení: kovová konstrukce, kulatý profil trubek, celooplechována

laminátovka

rozměry: 4 m délka, 40 cm průměr
 provedení: laminátová konstrukce, kulatý profil

Obrázek 6

12 m rail

rozměry: 12 m délka, 50 cm výška
 provedení: kovová konstrukce, kulatý profil trubek, celooplechována

Fotbal rail

rozměry: 3,5 m délka, 2 m výška
 provedení: kovová konstrukce, kulatý profil trubek, celooplechována

3. U-rampa

Třetí základní typ překážky a v dnešní době nejpůvodnější je U-rampa neboli Halfpipe (viz obr. 7). Jde o jízdu, kdy lyžař projíždí rampou z jedné strany na druhou a nad hranou (copingem) rampy provádí triky tak, aby mohl kontrolovaně dopadnout do rádia rampy a odjet další trik na druhé straně u-rampy. [4]

Obrázek. 7: U-rampa, Superpipe

U-rampa je pro stavbu nejnáročnější překážkou. Na úpravu a stavbu U-rampy je zapotřebí speciální rolba nazvaná „dragon pipe“. Ta vyřezává do velkého množství sněhu právě tvar písmene „U“. Ve střediscích, kde nejsou sněhové podmínky až tak dobré, je tvar rampy předem vytvořen zeminou, a tak vzniklá „forma“ vypadá jako umělý žleb, který je zasněžován. Tento způsob výstavby rampy je daleko jednodušší, ale rampa není natolik kvalitní. Proto není vůbec běžné, abychom viděli kvalitně a pravidelně upravovanou U-rampu v každém středisku, Závodní U-rampa má stejné parametry jak pro snowboardisty, tak pro lyžaře. U-rampy dělíme podle velikosti a to na Halfpipe a Superpipe (viz. kap. 4.3)

4.3.2 Hodnocení freestylových disciplín

Bodovací systém je totožný pro všechny New School disciplíny, kromě Skicrossu, u kterého se používá časomíra. Závod hodnotí pět rozhodčích, kteří jsou rozděleni do pěti jednotlivých kategorií. Celkové skóre výkonu jezdce může být maximálně 100 bodů. Rozhodčí mohou hodnotit kategorie jednotlivě (jeden rozhodčí pro kategorii) nebo společně. [13]

Kategorie hodnocení pro Slopestyle a Big Air

Provedení – hodnotí se přesnost provedení triků. Jeden rozhodčí může ohodnotit jízdu maximálně 20 body a srazit 50 % z bodů za pád.

Air – hodnotí se velikost, kvalita a amplituda skoku. Rozhodčí může udělit maximálně 20 bodů a srazit 50 % z bodů za pád.

Show – hodnotí se energičnost jezdce, jeho dovednosti a schopnost zaujmout. Jeden rozhodčí může udělit maximálně 40 bodů (nebo dva rozhodčí po 20 bodech) a srazit 50 % z bodů za pád.

Obtížnost – hodnotí se stupeň obtížnosti předvedeného triku. Maximálně může být uděleno jedním sudím 20 bodů.

Odečtení – až 50 % ze získaných bodů může být odebráno za chyby při dopadu.

Je nutné zmínit, že Slopestyle není hodnocen na jednotlivých skocích, ale jezdci získávají celkovou známku, která je založena na jejich celkovém výkonu. [13]

Kategorie hodnocení pro U-rampu

U-rampa má trochu jiné hodnocení než Slopestyle a Big Air. Halfpipe (nebo Superpipe) hodnotí pět rozhodčích. Celkové skóre může být maximálně 50 bodů za každé kolo. Rozhodčí mohou hodnotit kategorie jednotlivě (jeden rozhodčí pro kategorii) nebo společně.

Při hodnocení kategorií jednotlivě se jízda známkuje v rozmezí 0,1 – 10,0^v ^{bodů} těchto kategoriích: provedení, obtížnost, výška skoků a celkový dojem (na tuto kategorii připadají dva rozhodčí).

Do bodového systému je také začleněna kontrola a rovnováha v přidělování bodů jednotlivými rozhodčími, kdy žádný rozhodčí nemá větší váhu nebo vliv. Ani jeden z pěti rozhodčích nemůže hodnotit sám. Například nikdo by nemohl získat vysoké body pouze za vysoký polet nebo vysokou obtížnost, které by zaujaly pouze rozhodčího výšky. Závodník musí k získání bodů zapůsobit na všechny rozhodčí a přesvědčit je v každé kategorii.

Provedení

Do provedení jsou zařazeny všechny triky, které jsou určeny pro U- rampu. To znamená: skoky s grabem i bez něj, všechny triky na okraji U-rampy, všechny flipy, hybridy, handplans a všechny různé rotace. (viz. kap. 4.3.3). Zaměření rozhodčího u provedení je: kontrola triku, dlouhý a výrazný grab, dobrá kontrola, technika a různorodost triků. Trik by měl být proveden stabilně a hladce, nohy a tělo by měly být ve správné poloze.

Obtížnost

Do obtížnosti se řadí všechny triky, skoky s grabem i bez něho, triky na copingu a v jeho blízkosti, switch odjeté triky, všechna salta, hybridy, handplanty a všechny rotace. (viz. kap. 4.3.3). Zaměření rozhodčího v kategorii obtížnosti je: výška, počet rotací v saltu, hybridu a rotacích, forma grabu v rotacích, saltech a hybridech a jejich možné kombinace. Pád není faktor v celkovém ohodnocení v této kategorii, ale pouze ve zkompletování samotného triku.

Výška

Hodnocení se odráží od průměrné výšky triku, která má standardní hodnotou 1-5 úrovní od hrany U- rampy. Tato hodnota bývá stanovena během treninkových jízd před závodem. Každému triku je přisouzen 1 bod za 30 cm nad kopingem (lip, hrana u-rampy). Standardní hodnota úrovně hrany může být různá pro muže a pro ženy. Dosažené skóre je sečteno a potom se dělí počtem hitů (hit je provedený trik, skok) a konečný výsledek dává čisté skóre. Čtyři hity je minimální počet skoků v jednom kole.

Celkový dojem

Celkový dojem hodnotí dva rozhodčí, kteří se zaměřují samostatně na čisté provedení jízdy. Nejdůležitější je celková skladba kola a pořadí triků. Hodnotí se i jednotvárnost a schopnost využít rampu. Rozhodčí odečítají body za pády, kdy mohou odečíst až 30 % z bodů v kole a 10 % z celkového skóre. [28]

Tabulka 2: Odečet bodů za chyby [28]

Odečet bodů	Chyby
2,0 – 2,5	vážnější pád a celkové zastavení jízdy
1,0 – 1,9	drobnější chyby, kontakt těla ze sněhem
0,5 – 0,9	použití ruky pro udržení stability
0,1 – 0,4	nestabilní tělo, dopad na plochu, chyba v letu, přerušování rychlosti

4.3.3. Triky

Nová škola freestylového lyžování má exhibiční charakter. Jde především o předvedení skoků na překážkách. Triky jsou akrobatické prvky, které jsou provedeny ve vzduchu nebo na railu. Pro účely Nové školy vznikly z původně klasických freestylových

disciplín jako jsou jízda v boulicích a akrobatické lyžování. Poté průkopníci nového směru vymýšleli své vlastní triky. Dnes se již setkáváme s triky, které nesou název právě po profesionálních jezdcích, kteří s těmito akrobatickými kousky vyhrávají soutěže. Na internetu lze nalézt mnoho portálů, převážně cizojazyčných, kde jsou popsány triky a objevují se stále nové a nové. Triky, které jsou již zažitě, mají svoji formu, ale pro nové převažuje kreativita, lidské schopnosti, odvaha a překonání možností ve vztahu ke gravitačním zákonům. Triky můžeme rozdělit podle překážek, na kterých se provádějí.

Základní pojmy

Cross - je zkřížení lyží před špičkami lyžařských bot, které se provádí v mnoha kombinacích.

Grab - uchopení lyže v některé z jeho částí v určité poloze těla. Grabem není uchopení nohy nebo lyžařské boty.

Spin - obrat celého těla kolem vertikální osy. Obraty jsou prováděny ve 180-ti stupňových fázích (180, 360, 540, 720, 900, 1080). Při spinech se najíždí buď popředu nebo pozpátku.

Fakie - jízda po zpátku, která se jezdí na twintipových lyžích. Fakie se také nazývá „switch“.

Grind - také jibb, slide, je klouzání na funboxu nebo zábradlí.

Corkscrew - rotace po uhlopříčce mezi 0 a 90-ti stupni.

Late - je typ rotace. Krátké přerušování rotace během triku a následné pokračování.

Unnatural - jde o typ rotace v opačném směru než je jezdec zvyklý.

Tweaked - uchycení lyže neboli grab, kde je velice nápadné protažení těla.

Flip - rotace kolem horizontální osy- salto. [3]

Základní triky

Mute - pokrčení nohou v kolena a uchopení pravou rukou levou hranu levé lyže těsně před špičkou vázání. Dále se obě lyže přitáhnou nahoru k pravé části těla jezdce.

Mute Cross - pokrčení nohou v kolena a uchopení pravou rukou levou hranu levé lyže těsně před špičkou vázání. Dále se obě lyže přitáhnou nahoru k pravé části těla jezdce,

příčemž zkříží špičky lyží. Levá ruka jde do protipohybu nahoru za hlavu tak, aby obě ruce byly v rovině a tvořily přímku. Patka levé nohy je co nejvíce od těla doprava, pravé koleno mírně výš a přes levé stehno.

Stiffy - úchop pravou rukou pravou hranu pravé lyže před vázáním a protáhne obě nohy.

Cross stiffy - úchop levou rukou pravou hranu pravé lyže.

Safety - pokrčení nohou v koleni, kolena co nejvíce k hrudi, úchop levou rukou levou hranu levé lyže ve středu lyže pod vázáním.

Rocket Air - úchop pravou rukou pravou špičku pravé lyže a propnutí dolních končetin.

Cross Flying Fish - pokrčení levé nohy v koleni k hrudi a současně uchopení levou rukou pravou hranu pravé lyže před vázáním. Pravá noha jde do propnutí.

Stale - natažení pravé nohy doprava, levá noha skrčená pod pravou nohou. Uchopení středu levé hrany levé lyže.

Japan - natažení pravé nohy na pravou stranu, levá noha skrčená pod pravou nohou. Pokračuje za pravou nohou chycení pravou rukou levou hranu levé lyže před nebo pod vázáním.

Parallel - pokrčení obou nohou k hrudi. Přes levé stehno chycení pravou rukou střed levé hrany levé lyže.

Tail Grab - pokrčení obou nohou, pravá ruka uchopí patku pravé lyže. Boty jsou u sebe.

Critical - pokrčení obou kolen, úchop pravou rukou levou hranu patky pravé lyže a zkřížení špiček lyží. Patky tažené k tělu.

Lean - zaklonění trupu doleva, levou rukou úchop levé hrany lyže. [3]

Rotace a rotační triky

Rotace vycházejí z horní poloviny těla. Při nájezdu na hranu skoku začíná rotovat hlava a trup. Hlava jde přes rameno do doby než je vidět dopad skoku. Rotace kolem vertikální osy těla jsou vždy ve 180-ti° fázích kolem osy, to znamená že jezdec může dopadnout pozpátku neboli na switch. Při switch přistáních je důležité použití twintipových lyží, které mají patky ohnuté nahoru jako špička. U tohoto typu přistání je

důležité, aby těžiště těla při dopadu bylo ve středu lyží, čímž se zabrání předklonu nebo záklonu. Rotačních triků je v kombinaci s různými graby mnoho druhů. [5]

180 - základní rotační trik, kdy se přijíždí na skok čelně, otočení o 180 ° a dopad je na switch.

360 Liu-Kang - otočení kolem vertikální osy o 360 ° a ve fázi letu v rozmezí 90-270 ° provedení grabu Liu- Kang. Přistání je čelné.

360 Japan - tento trik rotuje o 360 ° kolem vertikální osy těla. Po odrazu je rotace o 180 °, zastavení rotace, provedení grabu Japan, dokončení rotace do 360 ° a čelné přistání.

360 Safety - stejný trik s rotací 360 ° jako předchozí s tím rozdílem, že grab je Safety.

Liu Kang 180 - čelní nájezd, rotace o 180 ° následuje narovnání pravé nohy, ohnutí levého kolene přitažení levou rukou k hrudi. Levá ruka uchopí levou hranu levé lyže pod vázáním.

Fakie 180 Safety - fakie je synonymum pro switch, nájezd je pozadu, rotace o 180 °, následuje grab Safety.

Fakie 360 Liu Kang - switch nájezd na skok, rotace o 360 °. Zastavení při 180 ° a provedení Liu-Kang grab.

540 Liu Kang - čelní nájezd, rotace o 180 °, provedení grabu Liu-Kang a dotočení rotace o 540 °.

720 Safety - čelní nájezd, rotace o 720 ° v níž se provádí grab Safety a dopad je čelní.

Front Flip Safety - jedná se o horizontální rotaci, salto vpřed s grabem Safety, dopad je čelně.

Back Flip - horizontální rotace, salto vzad, dopad je čelně.

Safety 900 - čelní nájezd, rotace o 900 ° v níž se provádí grab Safety a dopad je čelní.

Zero - nájezd je na switch (pozpátku), provedení grabu Safety bez rotace, dopad také na switch.

Misty Flip - nájezd pravým bokem ke stěně rampy nebo quarteru, salto vpřed s levotočivým půlvrutem, v pozici kdy lyže jsou nad hranou rampy se provádí mutegrab.

Liu Kang Misty Flip - jde o front flip, v pozici hlavou dolů se provádí Liu-Kang grab, dokončení půlvrutem a odjezd na fakie (pozpátku).

Misty 720 Safety - nájezd je čelní, jde o salto bokem, kdy tělo jde za rukou, kterou se provádí švih doleva dolů. Salto se provádí ve skrčené pozici.

Rodeo Japan - jedná se o back flip, při pozici hlavou dolů se provádí grab Japan a rotace do půlvrutu, dopad je na fakie.

720 Rodeo Liu Kang - salto s jedním vrutem a grab Liu-Kang

McGintee - rotace o 180 °, front flip s půlvrutem, dopad čelně.

Fakie Rodeo - nájezd pozpátku, levá noha je povysunuta směrem k hraně skoku, hlava přes levé rameno, švih levou rukou doprava dolů, otočení salta s půlvrutem, dopad je čelně.

Flat Spin - rotace těla ve vodorovné poloze. Tento trik použil Johnny Moseley na olympiádě Salt Lake City 2002 v jízdě v boulicích a nazval ho Dinner roll, neboť tam nedovolovala pravidla mít nohy nad úroveň hlavy. Při tomto triku jsou nohy v úrovni hlavy. Jde tedy o čtvrt salta vzad do horizontální polohy a zpět do vertikály. [3]

Triky pro rail

Grind - trik který se provádí na zábradlí (rail). Příjezd na rail, vyskočení a vytočení těla o 90° , tak aby lyže byly kolmo se zábradlím. Skluz po celé délce railu.

Backslide- nájezd na zábradlí zleva, rotace o 90 ° po směru hodinových ručiček. Dopad na zábradlí je pravou lyží, po které je skluz, levá noha je pokrčená, úchop levou rukou levou hranu levé lyže.

Frontslide - nájezd na zábradlí zleva, rotace o 90 ° po směru hodinových ručiček. Dopad na zábradlí levou nohou, po které je skluz, pravá noha je pokrčená, úchop pravou rukou pravou hranu pravé lyže.

270 On Rail Slide - nájezd čelně, naskočení na zábradlí s rotací o 270 °.

270 On To 270 Off - nájezd čelně, naskočení na zábradlí s rotací o 270 °, seskok ze zábradlí je také 270 °.

450 Off - seskok s jeden a půl rotací (450 °),

Switch Up - během gridu (skluzu) po zábradlí, přeskok s rotací o 180 °.

Soul Grind - grind, kdy přední noha je natažená kolmo k zábradlí a zadní noha je paralelně. [3]

4.4. Materiální vybavení

Mezi materiální vybavení freestylového lyžaře patří. především lyže, bezpečnostní vázání, boty, hole, brýle a lyžařské oblečení. Z hlediska bezpečnosti je nutností nejen dobře seřízené vázání, ale i helma a chránič páteře. S uvedeným vybavením se blíže seznámíme v následujících kapitolách.

4.4.1 Lyže

Základním vybavením pro freestylového závodníka jsou freestylové lyže, zvané Twin-Tip. Právě tento typ lyží je určen pro lyžaře ve snowparcích a volném terénu. Twintipové lyže jsou na rozdíl od klasických a carvingových lyží zahnuty nahoru nejen na špičce, ale i na patce. Tím se otevírají nové možnosti jízdy, zejména jízda pozpátku neboli „switch“ (fakie). Z toho vznikl název těchto lyží „dvojitá špička“ neboli Twin-tip. Tyto lyže přichází ve všech podobách a velikostech a byly vytvořeny speciálně pro novou školu freestylového lyžování a pro freeriding.

Twintipové lyže vznikly již na přelomu 60. a 70. let 20. století v Americe, kde se nazývaly „Hot Dog Ski“, a byly populární při jízdě v boulicích. Hot Dog Ski daly impuls novému směru v evoluci lyží mnohem později. První Twintypy uvedla na trh firma K2 v roce 1999, které se jmenovaly K2 Poacher. Neměly však tak velký ohlas jako lyže firmy Salomon. Mike Douglas, jeden s otců New School freestylového lyžování, a jeho přítel Steve Fearing pomohli navrhnout Twin Tip lyže firmy Salomon pojmenované Salomon

Teneighty na konci roku 1999 a od té doby jsou každoročně na trhu. První firma, která se specializovala právě jen na twintypové lyže, byla firma Line, která v roce 2005 oslavila desáté výročí. Další firmy, které svou produkcí výrazně zasáhly do vývoje nové školy, byly firmy Armada, Libety a 4FRNT. Ani tradiční výrobci značek Rossignol, Völkl, Fisher, Head, Atomic a další nezůstaly pozadu a i ony se v posledních letech specializují na freestylové lyže. [44]

Twintypy lyže dnes přicházejí ve všech podobách a velikostech a byly vytvořeny speciálně pro novou školu freestylového lyžování a pro freeriding. Nabídka sortimentu twin-tip lyží je v dnešní době rozsáhlejší než dříve. Prodávají se twin-tip lyže pro všechny styly volného lyžování a všech dovedností lyžařů.

Freestylové lyže prodělávají také svůj vývoj. Jako příklad pro evoluci freestylových twin tip lyží jsem vybral firmu Salomon, která stála u zrodu nového směru New school freestylového lyžování. Legendární lyže od firmy Salomon, model *Teneighty*, měly na počátku v sezóně 1999/2000 šířku lyže 108/75/100 mm (špička/střed/patka) a rádius 18 metrů (Obr. 8). V sezóně 2004/2005 měly lyže již šířku 114/80/108 mm a rádius 17,1 metrů. [19]

Obrázek 8: Legendární Twin Tip lyže Salomon Teneighty [19]

Modely lyží sezón 1999 až 2002 měly stejné parametry 108/75/100 a rádius 18 metrů. Konstrukce lyže byla skořepinová (monoblock) a výplň (jádro lyže) bylo z akrylové pěny. Průlom nastal v sezóně 2002/2003, kdy se začaly vyrábět širší lyže s parametry 114/80/108 mm s rádiusem 14/16/18 metrů při délkách 161/171/181 cm. Od této sezóny se lyže již rapidně neměnily a změny se týkaly především designu a vlastností

lyží. Jako příklad jsou lyže *Teneighty CR Johnson* a *Teneighty Candide* pro sezónu 2004/2005. Modely, které mají stejné parametry, se liší v jejich tuhosti. *CR Johnson* jsou měkčí lyže, které své vlastnosti uplatní lépe pro Halfpipe a Slopestyle. Lyže *Candide* jsou naopak tvrdší a jsou určeny pro velké skoky tedy pro Big Air. [19] Lyže, které prodělaly podobné změny jsou například *Rossignol Scratch FS*, *K2 Public Enemy* nebo *Fischer Airstyle*. *Head Twix System* představují twin tip konstrukci, která poskytuje vázání určené pro Big Mountain a Big Air. *Salomon* vyvinul *Pocket Rocket*, kombinace pro Big Mountain a Slopestyle. *Atomic* vystoupilo s *Freezone Rodeo*, které jsou určené pro snowparky a big air a *Freezone Loop* konstruované pro U- rampu. [44]

Freestylové lyže české výroby

Firma *Choc* je jedna z prvních firem v České republice, která uvedla na trh freestylové lyže. Vznikla v roce 1990 a z počátku se specializovala na výrobu snowboardů. Freestylové lyže zařadila do své nabídky v roce 2005. Pro sezónu 2005/2006 firma nabídla tři páry freestylových lyží (*Pinky Punk*, *Chaos* a *Game*), které jsou určeny především do snowparků. Lyže se vyznačují lehkostí a vysokou pružností, což je dáno především dřevěným topolovým jádrem a triaxiálním laminátem. Na průřezu se lyže zužují směrem od skluznice k povrchu lyže. Tato vlastnost usnadňuje hranění při nájezdu na překážky a zabraňuje častému zařezávání hrany lyže do sněhu. [20]

Další česká značka freestylových lyží je *Westige* od firmy *AR Snowboards Vrchlabí*, která je známa především výrobou snowboardů a snowboardového vybavení. V roce 2005 začala vyrábět freestylové lyže. Pro sezónu 2005/2006 měla v nabídce první model *Punk*. [8]

Konstrukce freestylových lyží

U freestylových lyží jsou použity nejvíce krabicové a skořepinové konstrukce. Lyže jsou konstruované z měkčích materiálů, kvůli lepšímu odrazu a tlumivějšímu dopadu při

provozování triků. Zvedlá patka lyží umožňuje menší zátěž na zadní část lyže a to způsobuje lepší ovladatelnost v obloucích než klasické lyže. Twintypové lyže jsou obvykle širší na špičce, patce i ve středu lyže. Užší lyže jsou zpravidla lepší pro jezdce ve snowparcích a lyže širší pro freeride. Vázání je blíže ke středu lyže aby usnadnilo lepší rovnováhu při jízdě na swich. Vázání je upevněno níže pro snadnější sklouzávání railů. [19]

Při výrobě lyží rozlišujeme tyto konstrukce:

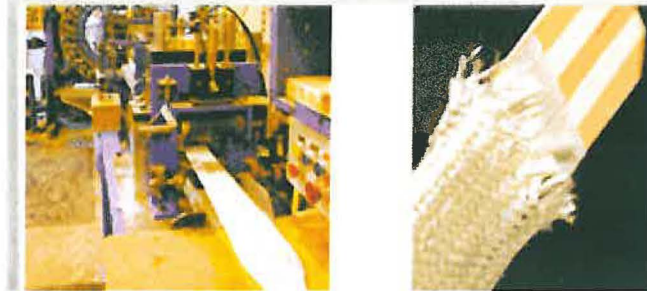
- a) sendvičová konstrukce – je složená z několika vrstev materiálů různé tvrdosti a pružnosti, které jsou mezi sebou spojeny lepidlem a za vysoké teploty slisovány.
- b) krabicová konstrukce – je složená ze dvou nosných plátek (vrchní a spodní) a bočních výstuží. Vnitřní prostor je vyplněn jádrem z velmi lehkých materiálů.
- c) skořepinová konstrukce – (monocoque, monoblock, cap) – je složena ze skořepiny, tvořící současně vrchní a boční část lyže, uzavřené zespodu nosným plátkem. Uprostřed je opět jádro z velmi lehkých materiálů.

Při výrobě nosných plátek se používají sklolaminátová, karbonová nebo kevlarová vlákna, slitiny lehkých kovů nebo plátky dřeva o různé tvrdosti. Pro vytvoření jádra se používá akrylová pěna, poliamidová nebo hliníková struktura, podobná včelí plástvi nebo různé druhy měkkého dřeva. [1]

Sendvičová konstrukce lyží firmy K2

Triaxial Braiding byl představen K2 v roce 1988 a vstoupil na špičku krabicových stuktur (Torsion box construction) v procesu technologie. Patentovaná technologie používá do sebe zapletená laminátová vlákna, která lemují dřevěné jádro. (viz obr. 9). Tento systém umožňuje dosáhnout požadovaných hodnot tvrdosti lyže ve zkrutu a ohybu. Chování a charakter lyže lze ovlivnit kombinací správného typu laminátu a jeho tloušťky. [30]

Obrázek 9: Konstrukce twin tip lyží firmy K2 [30]

Krabicová konstrukce lyží firmy Rossignol

Rossignol patří mezi velice kvalitní výrobce freestylových lyží a neustále objevuje nové technologie pro zkvalitnění jízdy. Konstrukci lyže pro freestyle, kterou vynalezla společnost Rossignol, je THC systém. Tato konstrukce je krabicová. Jádru lyže je složeno ze tří částí (viz. obr. 10). Vnitřní jádro, které zaručuje životnost a lehkost, dřevěné jádro, které umožňuje vnímavost na kontakt sněhu s lyžemi a Microcell pro tlumení při dopadu. [38]

Obrázek 10: THC systém firmy Rossignol [38]

4.4.2 Vázání

Vázání zajišťuje hlavně bezpečnost lyžaře a pevné spojení boty s lyží. Nároky na freestylové vázání jsou velké. Zajistit dostatečnou míru bezpečnosti při různém tvaru obuvi a jejím opotřebení, neustále se měnících vnějších podmínkách, obrovském rozsahu freestylové jízdy a rozdílnosti technik samotného lyžaře. V neposlední řadě nárok na

elasticitu a poměrně vysokou trvanlivost. U freestylového vázání se nepoužívají podložky (desky) a tvoří je pouze přední část vázání (špička) a zadní část (pata) s brzdou. Špička i pata desky má speciální tlumivé systémy, které tlumí dopady při freestylových skocích. [34]

Základní části freestylového vázání

1. **Špička** má větší kluzné plochy a zajišťuje bezpečnost při pádech s následnou rotací a také při pádech vzad.
2. **Pata** zajišťuje pevnost spojení boty s lyží, minimalizuje stranovou vůli (max. 6 %) a bezpečnost při pádech vpřed a vpřed do stran. Nejvyšší patní systémy vypínají i do stran (při pádech s rotací)
3. **Brzda** musí co nejrychleji zastavit volně se pohybující lyži. Jelikož některé twintipové lyže jsou dosti široké, je nutné zvolit správně široké brzdové páky. [34]

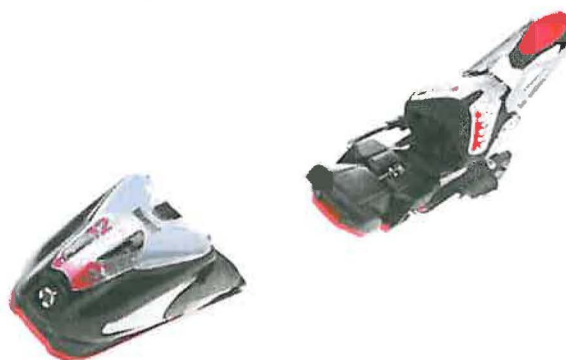
Seřízení vázání

Bez spolehlivého nastavení vypínacích sil je sebelepší vázání nebezpečné. Obecně je seřízení vázání upraveno ČNS 94 1811- servisní norma, která vychází z normy DIN 32 932. Na stupnicích všech vázání je vyznačena hodnota Z (DIN Z), která udává velikost vypínacích sil – tvrdost vázání. Správnou tvrdost určíme transformací hodnoty průměru tibie (kolenní kloub) pomocí tabulek a korekcí na věk, lyžařskou techniku a délku podrážky. Také se užívá nastavení vázání podle tělesné hmotnosti a výšky. Tato metoda je však pro svou nepřesnost pouze orientační. Dále je možno nastavení podle rychlosti a zdatnosti lyžaře. [14]

Výrobci freestylových lyží mají většinou i freestylová vázání. Jsou však i firmy, které se specializují na převážně jen na vázání, jak je tomu u značky Marker. Jako příklad freestylového vázání je *Marker Titanium 12.0 Free* (viz obr. 11). Kovové části vázání jsou z titanu, který zaručuje pevnost a lehkost. Špička i patka je vypořádána speciálním

tlumícím lifterem Big Air Pad, který tlumí dopady skoků a je tak ideální pro Big Air a Halfpipe. Vázání má EPS systém který optimalizuje přenos sil a napomáhá lepší kontrole nad lyžemi. Vypínací síly jsou do DIN 12. Pro větší bezpečnost při nebezpečných pádech dozadu má vázání systém Logic biometric. [11]

Obrázek 11: Freestylové vázání *Marker Titanium 12.0 Free* [11]

Velice kvalitní vázání je *Salomon S912 TI 85*, které firma Salomon nabízí spolu s lyžemi *Teneighty*. Vázání je vybaveno technologií *Sferic Oversize*, která napomáhá minimalizovat zranění při pádech s následnou rotací. [31] Značka Rossignol má pro své freestylové lyže *Stratch* vázání s názvem *Stratch 140 TI*. Vázání má poměrně rozsáhlou škálu vypínací síly DIN. [38]

4.4.3 Boty

Pro freestylové lyžování jsou vhodné středně tuhé boty s nižší konstrukcí. Jsou to boty ze speciálních freestylových řad, které se v současnosti vyvíjejí u předních výrobců lyží a lyžařských bot, jimiž jsou například Salomon, Rossignol, Lange, Tecnica, Nordica. Další možná kategorie lyžařských bot k freestylovým účelům je rekreační řada, které se využívalo převážně dříve.

Výběr bot

Důležitým faktorem při výběru bot je index dopředné flexe. Ten vyjadřuje míru odporu boty, jež je kladen holeni při snaze o náklek. Na rozdíl od vypínacích sil bezpečnostních vázání prezentovaných podle mezinárodní normy, je index flexe bot měřen odlišnou metodikou a tudíž i uváděn jednotlivými výrobci v odlišných hodnotách, a to i v rozdílu řádu. Index tuhosti je uváděn jako bezrozměrné číslo. Např. *Lange* uvádí index tuhosti u bot pro dospělé od 50 do 140, *Dalbello* od 5 do 18, *Head* od 3,7 do 10,3 a navíc měkké boty s indexem *easy*, *Nordica* od 40 do 150, *Salomon* od 4,5 do 12 a kategorii *easy*, *Tecnica* od 50 do 120. Podle tohoto údaje se můžeme orientovat pouze mezi jednotlivými modely jednoho výrobce. Univerzálně platí pouze pravidlo, že čím vyšší číslo udávající flexi, tím je tužší jednotlivý model boty. [45]

Výběr správných bot bývá problémem i pro zkušené lyžaře, kteří pak s obavami sledují první ohlasy nohou na novou obuv. Výběr bot je tak jednoznačně nejproblémovější částí při pořizování a obnovování lyžařské výstroje a výstroje. Proto prvním a zásadním pravidlem pro výběr je, že bota nesmí na žádném místě tlačit, či nohu příliš svírat. Mezi uzlová místa patří především partie vnitřního kotníku, zlomu jazyku, dostatečná výška a šířka v oblasti nártu. Z hlediska volby správné velikosti se nesmí při silném nákleku pata nohy nadzvedávat a naopak při záklonu těla bota tlačit ve špičce. Zde je třeba počítat i s tím, že bota po několika dnech lyžování přeci jenom nepatrně povolí. Správně vybraná bota by měla dokonale obepínat celou nohu, nikde netlačit, umožnit přiměřený náklek a bota by měla v tomto směru klást progresivně narůstající odpor. Pro lyžaře s anomáliemi v anatomické stavbě nohy lze doporučit modely s individuálně tvarovatelnou vnitřní botičkou, při větších problémech pak existuje i možnost nechat si boty vyrobit na míru. [45]

Výrobce freestylových řad *Rossignol* má ve své nabídce velice kvalitní boty *Soft Scratch*, které jsou konstruovány pro snowparkové účely. (viz. obr. 12). Index dopředné flexe je u této obuvi ve dvou provedení: průměrná flexe s hodnotami 22/24,5 a tuhá flexe

s hodnotami 25/31,5. Je to bota s čtyřmi přezkami s velice pohodlnou botičkou. Pod patou je tlumivý systém, který napomáhá otřesům při dopadu. [34]

Obrázek 12: Freestylová bota Soft Scratch [12]

Dalším velice kvalitním modelem jsou boty Salomon *Alpine Crystal* od značky Salomon, která začla vyrábět freestylovou řadu jako jedna z prvních značek. Tyto boty jsou určeny pro snowpark a Halfpipe. Bota je opatřena polyuretanovou pružící vložkou k absorbování otřesů při dopadu. [12]

4.4.4 Ostatní vybavení

Hole

Příchodem freestylového lyžování se dosti výrazně změnila funkce lyžařských holí. Zatímco při klasických technikách je zapíchnutí hole nezbytnou pomůckou pro rytmizaci jízdy a správné zahájení oblouku, u freestyly tato role odpadá, stejně tak je tomu u carvingového lyžování. Ve freestyly mají význam pro rovnováhu, mohou být pomůckou pro správnou poloh těla při provádění triků, dále pro lepší připínání a odepínání lyží a pohybu na rovině, v místech nástupu a výstupu z vleků a lanovek. [45]

Nosná část holí je nejčastěji konstruována jako kónická trubka ze slitin na bázi hliníku. Velmi lehké a zároveň pevné jsou hole vyrobené z kompozitních materiálů. Rukojeti jsou vyrobeny buď z tvrdých plastů, které netlumí vibrace a v mrazu citelně studí, nebo z měkčích a lépe izolujících materiálů. Nejdražší hole mívají kombinovanou dvounástřikovou rukojeť. U některých typů jsou rukojeti skloněny o cca. 10 ° vpřed. Při tomto sklonění je méně namáháno zápěstí. [45]

Většina typů je opatřena poutky. U speciálních konstrukcí (např. Systém Trigger od firmy Leki) jsou hole spojeny bezpečnostním systémem s rukavicí. U freestylu, ale část lyžařů poutka nepoužívá. Délku holí určíme tak, že výšku postavy vynásobíme koeficientem 0,7. [45]

Helma

Helma je z hlediska bezpečnosti velice důležitým vzbavením freestylového lyžaře a při soutěžích je povinná. Správná velikost přilby je určena obvodem hlavy 1 cm nad obočím. Přilba na freestyle nesmí omezovat výhled do stran a změnit svou polohu na hlavě. Bezpečnost helmy je dána příslušnými normami ASTM 2040: směrnice 89/686 EWG třída 2 = EN 1078. [34] Helmy pro freestyle skiing jsou určeny i pro freestylové snowboardisty.

V dnešní době je mnoho značek které vyrábějí freestylové přilby. Velice kvalitní jsou helmy značky Dainese. (viz. obr. 13). Model *Fun Green* má pevnou dvojitou skořepinu, vnitřní dvojitě polstrování pro větší pohodlí, dvě postranní prastikové očka pro uchycení brýlí, tvbarované a tepelné odepínací krytky s možností odejmutí a rychloupínací pásek pod bradu.[27]

Obrázek 13: Freestylová helma Dianese [27]

Mezi další kvalitní značky freestylových helem patří např. Westige, Scott, Nitro .

Chránič páteře

Důležitou ochrannou pomůckou pro freestyle je bezesporu chránič páteře (zvaný páteřák, želva). Jelikož ve freestyle New school jde o jízdě ve snowparku, provádění triků, jak na skocích, zábradlích nebo v U-rampě, nemůže se jezdec vyhnout pádu, které jsou občas velmi tvrdé. Proto je důležitá tato ochrana. Při pádu je hlavním účelem roznést co nejlépe kinetickou energii na větší plochu těla a snížit tak pravděpodobnost jeho poranění v místě střetu.

Chrániče mají většinou dvojitou strukturu. Vrchní struktura je tvrdý plastový kryt, který se skládá z nad sebou poskládaných segmentů. (viz obr. 13) To umožňuje vytvarování kolem chrániče páteře a povoluje pohyb v potřebných směrech. Některé modely používají extra tvrdé materiály, jako je dural u velmi kvalitních modelů Dianese, nebo tlustší, ale měkkí materiál. Spodní struktura chrániče je z měkkého materiálu. Začínají se prosazovat funkční tkaniny, které dobře odvádějí pot od těla. Firma Knox používá na spodní strukturu materiál, který je podobný pláštvi a je velmi odolný vůči nárazům. Páteřový chránič se připojuje k tělu pomocí kšand a bederního pásu. Další systém uchycení je vesta, která se zapíná na zip. [27]

Obrázek 13: Chráníč páteře [27]

Lyžařské brýle

Brýle slouží jako pomůcka na ochranu očí. Brýle chrání oči před krystalky ledu, sněhovými vločkami, před větrem a před celým spektrem UV záření, které má na horách vysoké hodnoty.

Ultrafialové neboli UV (z anglického Ultra Violet) záření je lidskému oku nejvíce nebezpečný faktor, před nímž nás lyžařské brýle chrání. Záření se rozděluje podle vlnové délky na UVA, UVB a UVC, z nichž UVC je nejvíce nebezpečné. Moderní lyžařské brýle by měli absorbovat až 95 % UV záření. [6]

Lyžařské brýle se skládají z několika částí.

1. *Zorníky* (skla), které jsou zhotoveny ze speciálních materiálů, chrání oči proti UV zářením. Výrobci brýlí nabízejí dva druhy zorníků. První zorník je hodně světlý s velkým rozjasňujícím efektem a dobrým kontrastem, který je za plného slunečního svitu téměř nepoužitelný. Druhý zorník je univerzální pro celodenní používání. Kvalitní zorníky se vyrábějí z celluloseesteru nebo polycarbonátu. V dnešní době se používají brýle se zdvojenými zorníky (double lens), které se spojují

speciální pěnovou hmotou pro zachování dobré elascity. Zdvojená skla mají ve vnějším skle otvory, které umožňují cirkulaci vzduchu. Tím se lépe vyrovnává relativní vlhkost mezi pokožkou, vnějším a vnitřním sklem a brýle se tak méně mlží.

2. *Rámeček* drží skla a je z elastického materiálu. Nejčastěji se při jeho výrobě používá grilamid nebo nylon s takovou pružností, aby při nízkých teplotách nepraskl a nezpůsobil zranění. Na rámeček se lepí měkká pěnová hmota (např. Mergol) pro lepší přilnutí brýlí k obličejí. Přední výrobci tento materiál tepelně tvarují a lepí na sebe dvě až tři vrstvy pro lepší komfort.
3. *Pásek* uchycuje brýle k hlavě, je pružný, dostatečně široký a robusní, aby udržel dlouho elasticitu. [6]

Přední výrobci brýlí jsou Scott, Oakley, Briko, Bolle, Carrera a Uvex.

Oblečení

Extrémní podmínky, které k freestylu bezesporu patří, vyžadují extrémní kvalitu jak speciálního lyžařského vybavení, tak i oblečení. V dnešní době velkou roli hraje samozřejmě vzhled toho, co si lyžař obléká, ale pozornost by se měla věnovat i použitým materiálům, ze kterých je lyžařské oblečení vyrobeno.

Materiály

Lyžařské oblečení musí nabízet optimální ochranu před vlhkem. To je zaručeno díky zvláštní vrstvě na vnějším materiálu. V této oblasti existuje široká škála materiálů, od silně vodoodpudivých až po vodotěsné. Těsnost materiálu je velmi důležitá, neboť vlhko a po něm následující chlad způsobují vychladnutí svalstva, čímž se zvyšuje riziko zranění (např. natržení svalu). U vodoodpudivých materiálů neproniká po určitou dobu (závisející na výši vodního sloupce) dovnitř žádná vlhkost. V extrémních situacích však existuje nebezpečí, že po určité době přesto jezdec promokne. Oproti tomu u vodotěsných

materiálů je tělo proti vlhkosti z vnějšku téměř beze zbytku chráněno. Pokud je však materiál vodotěsný, ale neprodyšný, existuje přesto nebezpečí, že bude člověk mokrá. Pot a teplo nemohou unikat a působením vnější teploty se tělo ochladí. Následkem toho může dojít k nachlazení. Cílem je nasazení materiálů, které brání vnikání vlhka z vnějšku, a umožňují transportování potu z vnitřku na povrch (prodyšné materiály). [36]

Vodní sloupec

Vodní sloupec je měřítko pro vodotěsnost látky. Měření je vodní tlak, který látka vydrží, aniž by skrz ni voda viditelně pronikala. Jednotkou vodního sloupce je milimetr. Módní sportovní látky se pohybují mezi 200 - 300 mm, funkční mezi 600 - 1.500 mm, technické od 5.000 mm výše. Směrem nahoru neexistují žádné hranice. O vodotěsném materiálu hovoříme již od 1.300 mm vodního sloupce. [36]

Prodyšnost

Materiál je prodyšný, když se dokáže postarat o výměnu vypařujícího se potu a tzv. vodní páry, která se nasbívá mezi pokožkou a oblečením. Při extrémním vývoji tepla pod oblečením nedochází k jeho schraňování, neboť prodyšný materiál zaručuje jeho únik navenek. Zároveň také zabraňuje chladu, který vzniká usycháním potu. [36]

Ochranné vrstvy (viz. tab. 3)

Ochranná vrstva je tenká vrstva z umělé hmoty, která je umístěna na rubové straně vrchní látky. Díky této vrstvě lze stanovit vodní sloupec (podle způsobu nanesení a tloušťky této vrstvy) od 400 mm výše, přičemž se hranicím nahoru meze nekladou (také látky bez ochranné vrstvy vykazují vodní sloupec od 200 mm a více - závisí na druhu a hustotě vlákna). Avšak nejen vodní sloupec, ale také dobře promyšlená rovnováha mezi prodyšností a vodotěsností je rozhodujícím kritériem pro dobrý tělesný pocit při lyžování. Díky utěsněným (zalepeným) švům dosáhnou látky s ochrannou vrstvou absolutní funkčnosti, tzn. dokonce ve švech, kde je materiál propíchaný, nemůže dojít k pronikání vody. [36]

Tabulka 3: Ochranné vrstvy [36]

<i>Vrstva</i>	<i>Vlastnosti</i>	<i>Výhody</i>
<i>Jednoduchá PU vrstva</i> (polyurethan)	Zabraňuje vniknutí vody zvnějšku	Voduodpudivost
	Vodní sloupec do 600 mm	Tenká vrstva vypouští tělesné teplo ven
	Velmi tenká, aby nedošlo k úplnému zalepení pórů	
<i>Prodyšná vrstva</i> Např. Hipora, Activent, K-Way, Entrant	Zabraňuje vniknutí vody zvnějšku.	Voduodpudivost až vodotěsnost
	Vysoký vodní sloupec od 1000 mm	Komfortní klima
	Na dotyk působí „pogumovaně“	
	Prodyšnost	
<i>Membrána</i> Např. Goretex, Sympatex, Aquamax	Velmi tenká fólie, připevněná na nosný materiál (nalepená nebo navařená).	Mikroskopické póry umožňují unikání vodní páry navenek a zabraňují pronikání vody zvnějšku dovnitř.
	Velmi vysoký vodní sloupec, min. 10 000 mm	Vodotěsnost
	Prodyšnost a nepropustnost	

Freeskierři, tedy jezdci freeride i freestyle, často vyhledávají módu prvotně určenou snowboardistům. Je to především z toho důvodu, že snowboardové oblečení je vyráběno dle stejně náročných požadavků a vzhledem k širší nabídce sortimentu bývá nejenom dostupnější, ale i cenově přijatelnější.

Pro všechny lyžaře i snowboardisty platí pravidlo, že optimální vybavení se skládá z několika vrstev. Tím se dosáhne tzv. „cibulovitého efektu“.

Vnější vrstva:

Tato vrstva je svrchní částí celého ošacení lyžaře. Zahrnuje se do ní bunda, kalhoty, rukavice, popř. pokrývka hlavy, většinou pod helmou.

Bunda je nejlépe ušita z prodyšného materiálu s odolností proti promoknutí. Povrchová látka by měla být poddajná, oděruodolná, stálobarevná a švy podlepené.

Pro *kalhoty* platí totéž co pro bundu, jen je ještě potřeba odolnost proti proříznutí hranou lyže, prodření na kolenou a bocích. Dobré jsou kalhoty s laclem, který brání proniknutí zimy a sněhu na ledviny a záda.

Rukavice jsou většinou vysoké, které lze přetáhnout přes rukáv a tím zabraňují pronikání sněhu dovnitř. Nepromokavé, velmi odolné, ideální s fleecovou vyjímatelnou vložkou, kterou je při větším teple možno odstranit.

Typické znaky vnější vrstvy:

- volnost pohybu,
- ochrana před chladem a vlhkem,
- dobrá přiléhavost (např. náplety). [37]

Střední vrstva:

Střední vrstva se ve většině případů skládá ze speciální fleecové mikiny, která je ušita z materiálu např. Polartec, Polarsoft.

Střední vrstva je tepelnou izolací. Funkční spodní prádlo neabsorbuje tělesnou vlhkost, ale odvádí ji do střední vrstvy .

Typické znaky střední vrstvy:

- optimální transportní prostředek pro vlhkost [26]

Základní vrstva:

Základní vrstva je tvořena technickým prodyšným spodním prádlem. Známymi značkami je např. Moira, Climatex, Sensor. Vhodně zvolené spodní prádlo je absolutně nutné, aby byly zaručeny funkce vnější a střední vrstvy.

Hlavní kritéria pro hodnocení prádla jsou dvě: rychlost odvodu vlhkosti a míra tepelné izolace. Čili zda je lyžař v suchu a v teple.

Základem celé funkčnosti prádla je vlákno. Při fyzické aktivitě vzniklý pot, tedy vlhkost, klouže po povrchu vlákna a odpařuje se velkou rychlostí pryč od pokožky, takže i při maximálním výkonu zůstává prádlo suché a nestudí. Díky speciálnímu profilu vlákna a konstrukci pletenin, ze kterých je prádlo vyrobeno, zůstává v pletenině množství vzduchu. Vzduch působí jako izolační vrstva a udržuje stálou teplotu organismu. Navíc část vzduchu v pletenině cirkuluje a podporuje tím odpařování vlhkosti. [24]

Typické znaky základní vrstvy:

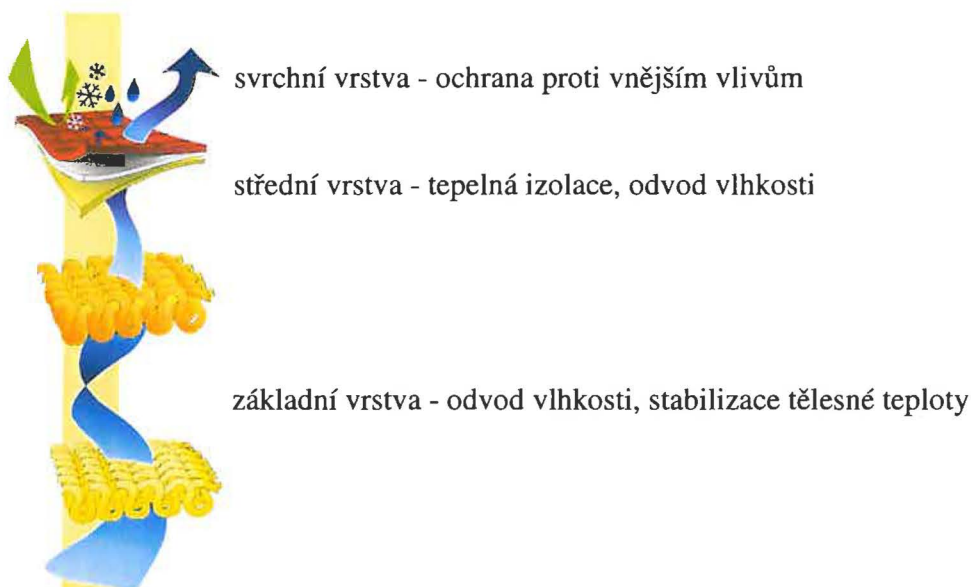
- transportuje teplo navenek a tím udržuje teplo a sucho.

Funkční a vhodně “navrstvený” materiál freestylovým jezdčům přináší především potřebný „komfort“. To znamená, že:

- pot musí být odváděn z povrchu pokožky, čímž se zabraňuje pocitu vlhka,
- správně zvolený materiál zabraňuje kondenzaci par potu v oblečení a následnému prochlazení,

- při dešti či velmi mokřem sněžení neproniká z venku voda přes svrchní vrstvu oblečení dovnitř,
 - pružnost materiálu je taková, aby oděv co nejméně omezoval volnost pohybu.
- [25]

Obrázek 14: Vrstvy lyžařského oblečení [24]

Funkčnost materiálů je jedna věc, ale součástí celku jsou i zdánlivě drobné, leč velmi důležité detaily. Rukávy bund a kalhoty by nikterak neměly jezdce omezovat. K tomu, aby doslova kopírovaly pohyb jednotlivých částí těla je potřeba, aby měly technický střih. To platí i pro kapuci. Ne každému však musí vyhovovat, proto jsou lepší variantou kapuce odepínatelné. Při případném pádu je neocenitelný sněhový límec v pase a manžety v rukávech a nohavicích. Někteří výrobci už také vyrábí funkční fleecové mikiny s oky pro palec, které také zabraňují vniknutí sněhu pod oblečení. Kapsy by měly být snadno přístupné a prostorné. Často bývá bunda opatřena průchodkou na sluchátka a kapsičkou na mobil. [26]

4.5. Freestyle a sponzoring

Tak, jak byl Freestyle na počátku volný a nedotčený masovou společností, nemohl zůstat dlouho. Všudypřítomný sponzoring si našel cestu i k freeskiingu a stal se jednou z důležitých součástí této sportovní disciplíny. Nyní všichni vrcholoví freeskieři mají své lyžařské sponzory a sponzory na oblečení. Vítězství v soutěžích je odměňováno peněžitou sumou, aby k účasti na závodech přilákalo přehlídku nejlepších lyžařů.

Sponzoring ve freestylu může mít několik podob:

Sponzorování jednotlivých jezdců

Tato forma je nejvíce rozšířena. Osobnosti jezdců jsou zárukou kvality a úspěchů aktuálních výrobků či služeb sponzora. Sponzorská smlouva obsahuje vedle práva provádět reklamu za pomoci vyobrazení sportovce na svých produktech většinou i jiná opatření na podporu prodeje např. umístění loga na oblečení jezdce, autogramiády, PR články apod. Jezdec dostává na druhé straně vedle finanční podpory často i další materiální pomoc jako lyžařské oblečení, vybavení (lyže, helmu apod.) nebo dopravu atd.

Sponzorování freestylových týmů

Sponzor poskytuje zejména finance, sportovní vybavení, ubytovací služby, dopravu, automobily. Sponzorovaný tým nabízí především reklamu na dresu, helmách apod., opatření na podporu prodeje - autogramiády apod.

Sponzorování freestylových akcí

U tohoto typu sponzorování výrazně stoupají možnosti, které lze nabídnout sponzorovi. Zejména je využíváno jako reklamní možnosti plakáty, informačními letáčky o akcích, programového sešitu, vstupenek, reklamy o přestávkách až po uvádění titulu hlavní sponzor.

Sponzorování snowparků

Tato forma sponzorování přináší široké možnosti z hlediska nabídek sponzorovi. Nejenže snowpark může nést jeho jméno, ale též poskytuje prostor pro nabídky různých sportovních akcí (např. freestyle soutěže), rozličných druhů činnosti (např. campy, show pro veřejnost), a zvláštních akcí (např. natáčení promo videa).

Všechny podrobnosti co se týče konkrétní podoby sponzoringu jsou podrobně popsány ve sponzorské smlouvě. [32]

Kdo sponzoruje

Sponzorem v odvětví freestylu bývají většinou sportovní firmy vyrábějící především lyžařské vybavení (lyže, helmy, brýle atd.) a lyžařské oblečení, popř. snowboardové oblečení. Například firmy Rossignol, Salomon, Quiksilver, Ripcurl. Na straně médií vedle běžných zástupců tohoto odvětví (TV, rádia, informační portály), kteří se však specializují spíše na mediální podporu jednotlivých akcí a závodů, figurují freestyle internetové portály jako např. Freeskiing.cz(.sk), Freeride.cz. Pozadu nejsou ani odborné časopisy např. Snow, Ski magazín. Dále oblast freestylu sponzorují firmy i z jiných oblastí – Redbull, Pepsi atd. Ty se podílejí především na organizaci závodů a různých show, často zajišťují výstavbu a údržbu nových snowparků. V případě Redbullu je nutno zmínit jeho výsadní postavení při sponzorování všech extrémních sportů, freestyle nevyjímaje.

Co bývá sponzorováno

Většinou jezdci „jezdí v týmu“ sponzorské značky. Pak jsou vybavení výrobky a službami této značky kompletně. Jsou jim zdarma (formou jisté protislužby, tak typické právě sponzoringu) darovány lyže, oblečení, placeno startovné na závodech atd. Druhou možností je forma částečného sponzoringu, kdy je jezdec sponzorovaný hned několika firmami najednou. Každý ze sponzorů se angažuje v té oblasti, která je jeho podnikání

blízká. Tudíž jezdec může využívat lyží značky jedné firmy, avšak jezdecké brýle má značky jiného výrobce. Např. Tomáš Guziur: lyže Völkl, oblečení No Fear, brýle Oakley.

Další možností je již zmiňované sponzorování výstavby a údržby snowparku, kdy pak tento park nese jméno svého sponzora. Výjimkou nebývají ani dva sponzoři najednou. Výhodou je, že jméno sponzora parku zazní i na závodech a shows, které jsou v tomto parku pořádány. Např. Vehicle Nitro snowpark Neklid .

Dále se sponzoring logicky promítá i do organizace nejrůznějších freestylových závodů, campů a shows, povětšinou spojených s promoakcemi. Často je pak k vidění spojení hned několika sponzorů naráz. Např. Red Bull Snow Trill Jasná .

Návrhy všech protivýkonů ze strany uchazeče o sponzorování bývají obvykle konkretizovány ve sponzorské smlouvě.

Nabídka sponzorovi

Nabídnuť bývá sponzorovi spolupráce na finanční, ale i materiální podpoře jezdce, týmu či celého klubu, popř. jednotlivé akce, závodů atd. Protislužbou mu bývá propagace výrobků či služeb formou např.:

- reklamy na všech závodech pořádaných klubem, např. na bannerech, stupni vítězů,
- reklamy na oblečení a lyžařské výstroji závodníků,
- reklamy na propagačních plakátech, vizitkách, V.I.P pozvánkách atd.,
- reklamy na vozidlech,
- možnost uspořádat show - dle přání sponzora,
- možnost spolupráce při tvorbě katalogů a videokazet sponzorské firmy,
- v rozhovorech pro média,
- internetové prezentace atd.

Sponzorství jako součást PR aktivit pak může sponzorovi přinést mnoho výhod, např.:

- zvyšování stupně známosti a popularity firmy,
- propagace určitého image podniku, např. image společenské odpovědnosti firmy,
- získávání nových zákazníků a udržení si svých stávajících zákazníků,
- neutralizace konkurenční reklamy,
- kontakty s V.I.P., eventuelně s dalšími partnery.

Z finančních argumentů se dá využít i kalkulace s cenovými relacemi při přímém uvedení reklamy v masmédiích (zvláště je-li napojena na sportovní akci televize a zejména, jde-li sponzorovi o dosažení specifických marketingových cílů). [32]

Návratnost sponzoringu

Je téměř statisticky dokázáno, že návratnost sponzoringu závisí na „úspěšnosti“ zvoleného sportu nebo jednotlivce. Je proto jen otázkou, zda volba sponzoringu v oblasti new school freestyly jako moderní a nové disciplíny v extrémním lyžování je cestou k úspěchu. Velkým zvratem v tomto vývoji by mohlo být zařazení new school na olympijské hry. Na OH je prakticky vyloučena možnost firemní prezentace (výjimku tvoří oficiální partneři MOV), mluvím zde spíše o propagaci new school jako takové. Tím by se zvýšila popularita této sportovní disciplíny a poté by bezesporu nastal i větší příliv sponzorských nabídek. To vše za zvyšování povědomí na straně veřejnosti a tím růstu zájmu o toto sportovní odvětví ve smyslu nalezení nových talentovaných jezdců a nadšenců.

4.6. Freestylové lokality

4.5.1. Freestylové lokality ve světě

Francie

Tato země je freeskiingu zaslíbená. Především freeride zde má snad zastoupení v každém lyžařském středisku. Je zde i mnoho snowparků pro freestyle. Vybrali jsme tři nejlepší freestylové lokality ve Francii

Les 7 Laux, Isère, *H.O.5. Park*

V sezóně 2004/2005 zde byl nejlepší snowpark ve Francii. Ve snowparku, který má polohu ve výšce 1750 – 1950 m. n. m., je Superpipe s rozměry: délka 120 m, šířka 20 m a výška 6 m. Dále je zde 500 m dlouhá boardcrossová dráha a 5 slopestyle tras. Nejjednodušší slopestyle trasa čítá 12 překážek (6 klasických skoků, 2 hipy, 4 raily). Trasa pro pokročilé obsahuje 17 překážek (5 klasických skoků, 1 Big Air, 1 hip, 2 spine a 9 railů). Les 7 Laux je středisko, které má jednu z nejdelších slopestyle tras v Evropě. [35]

Avoriaz, Haute Savoie, *Arare snowpark, La Chapelle Snowpark, Lindarets BX snowpark*

Pro sezónu 2005/2006 středisko oplývalo třemi snowparky. První *Arare snowpark* leží ve výšce 2000 m. n. m. a má rozlohu 800 m². Jsou zde tři klasické skoky, 5 railů, wallride a uphill rail. Druhý *La Chapelle Snowpark* je ve výšce 1850 m n. m. a je dlouhý 500 m. Snowpark je určený hlavně pro začátečníky a má 3 různé trasy. Je zde 6 klasických skoků (3 malé, 3 střední) a dále 4 raily (2 boxy, 6 m flat, C-rail). Třetí *Lindarets BX snowpark* je ve výšce 1600 m. n. m. a je dlouhý 800 m. Je určený pro středně pokročilé lyžaře. Jsou zde 3 slopestyle trasy. Ve středisku je také Superpipe s rozměry: délka 140 m, výška 5,5 – 6 m, šířka 18 – 23 m. Taková U-rampa se nazývá „Monster pipe“. [35]

Les Duex Alpes, Isère, *Beautiful snowpark*

Toto středisko má jeden z prvních parků ve Francii. Snowpark má polohu ve výšce 2600 m. n. m. Je zde 400 m dlouhá slopestyle trasa (klasické skoky, quater, hip, raily). Všechny raily jsou v jednom konceptu, který tvoří S-rail (18 m), down-flat-down, 3 box, fat ledge, wall, C-rail. Halfpie, která je v tomto středisku, má rozměry: délka 70 m, 4,5 m výška a 16 m šířka. [35]

Itálie

Stejně tak jako v ostatních alpských zemích i v Itálii nastal velký rozvoj snowparků. Z velkého množství jsme vybrali jedno velice známé lyžařské středisko

Trentino, Madona Di Campiglio, *Ursus Snowpark*

Park má 4 slopestyle trasy. První část je slopestyle trasa pro začátečníky a tvoří ji: funbox 2 m a 4 m, kicker 6 m, hanrail 3 m, kinkrail 2 + 2,5 m. Druhá trasa je pro středně pokročilé a tvoří ji: funbox 8 m a 10 m, kicker 12 m a 14 m, kinkrail 2,5 + 4 m. Třetí trasa je pro pokročilé a tvoří ji: spin vysoký 7 m a dlouhý 15 m, handrail vysoký 2,5 m a dlouhý 4 m, kicker 20 m, funbox-transfer dlouhý 16 m. [39]

Rakousko

Každé větší lyžařské středisko v Rakousku disponuje snowparkem. Především pak dominují ledovce, kde je logicky delší lyžařská sezóna, parky jsou zde rozsáhlé a dobře udržované. Velmi oblíbené je středisko *Dachstein*, kde jsou veškeré freestyleové překážky včetně dráhy na skicross.

Kaunertaler Gletscher, *Snowpark*

Středisko má jeden z nejlepších snowparků v Rakousku. Snowpark má Halfpipe s rozměry: délka 100 m, výška 5 m, šířka 18 m. Jsou zde dvě slopestyle trasy. Trasa pro pokročilé je tvořena 4 klasickými skoky Big Air (v pořadí 10 m, 12 m, 12 m a 15 m), druhá trasa je určena méně zdatným lyžařům a obsahuje 2 klasické skoky (5 m a 8 m).

Dále jsou zde raily: 4 m Straightbox, 10 m A-Framebox, 10 m Kinkedbox, Big Rainbowrail, 12 m Downrail, 6 m Uprail. [29]

Další velké snowparky jsou ve střediscích Sölden a Hintertux.

Švýcarsko

V této zemi se nalézají velké množství středisek, kde je výborný freeride, ale i další spousta středisek, kde se nachází kvalitní snowparky s nepřeborným množstvím překážek.

Saas-Fee, Swatch Snowpark Allalin

Středisko disponuje kvalitním snowparkem a boardcrossovou dráhou. Ve snowparku je Superpipe dlouhá 200 m a vysoká 6 m. Je zde 6 m vysoký quarter. Vedle U-rampy jsou zde 2 skoky s plošinou dlouhou 12 – 18 m. Na druhé straně ledovce je druhá menší rampa a linie skoků s plošinami v rozmezí 5 – 12 m. Superpipe se objevila poprvé v Evropě právě v Saas-Fe. [7]

Další moderní ledovcové středisko je *Les Diablerets*, kde se nachází snowpark, jenž je místem mnoha zimních i letních freestylových kempů. Ve snowparku jsou 3 U-rampy, boardcrossová dráha, mnoho skoků a railů.

4.6.2. Freestylové lokality v České republice

V České republice je možno nalézt snowparky vhodné pro freestyle, avšak přestože se počet i kvalita českých snowparků v posledních letech zvyšuje, jsou stále o pár kroků pozadu za zahraničními parky. Spíše to jsou místa vhodná pro začátečníky, kde se mohou naučit techniku základních triků a upevňovat tyto dovednosti do té doby, než dosáhnou úrovně náročnosti zahraničních parků. Pro kvalitní freeride nejsou české hory, až na pár malých výjimek, způsobilé.

Mezi zmiňované výjimky vhodné k freeridu patří nejvyšší české pohoří Krkonoše. Nejlepší místa pro adrenalinovou jízdu jsou sjezdy kolem hlavního hraničního hřebenu. Doprava na vrcholky je však možná pouze pěšky, hlavně z toho důvodu, že přímo kolem lyžařských středisek a za pomoci lanovek či vleků je jízda téměř nemožná, především díky malé sněhové pokrývce a trasám, které vedou z velkého procenta v lesích a vymýcených pasekách. Jízda mimo vyznačené tratě se trestá pokutou. Nejvyhlášenějším svahem jsou Kotelní jámy a Studniční hora. Dále pak Labský důl a celkově lokalita mezi vrcholy Kotel, Vysoké kolo, Kozí hřbety, Studniční a Sněžka, nevyjímaje i sjezdy na polskou stranu hor. Další známou lokalitou pro freeride jsou Jeseníky, především pak oblast Kotle na Pradědu. Jízda je též možná i v Beskydech. [5]

Co se týče hor, je Česká republika více nakloněna freestylistům. Nabídka českých snowparků se v poslední době hodně rozšířila a jejich úroveň se neustále zlepšuje. Je to především díky sponzorským darům a angažovanosti firem, které mají tématicky co do činění s tímto sportem či jemu příbuzným disciplínám. Právě jména těchto firem se často objevují v názvu parků, které by bez pomoci těchto společností nemohly spatřit světlo světa. V současnosti je v České republice asi 35 snowparků. Lze videt velký pokrok ve výstavbě snowparků, například pro sezónu 2002/2003 byla na území pouhá třetina snowparků. [5]

Na území České republiky vznikají snowparky velmi různorodě. Českou specialitou je fakt, že dobré snowparky jsou provozovány v menších i větších střediscích, na úpatí vyšších hor či „pouze“ u modrých sjezdovek. Tak či tak je to nový trend, jak přilákat co nejvíce milovníků zimních sportů a konkurovat velkému množství lyžařských středisek. Přestože stoupají investice do umělého zasněžování, jsou nadále největším problémem ve zvyšování kvality českých snowparků sněhové podmínky. Proto vhodně zvolená lokalita snowparku, vedle již zmiňovaného technického zabezpečení, je tou největší zárukou návštěvnosti a spokojenosti lyžařů. Možná i tak, aby se jednou česká

střediska a k nim přilehlé snowparks mohla kvalitou služeb a podmínkami vyrovnávat zahraničním. [3]

V následujícím textu se zaměříme pouze na nejvýznamnější snowparks na území České republiky.

Krkonoše jsou největší české hory a též místo s nejlepšími podmínkami pro lyžaře. Místní střediska totiž splňují hned dva základní požadavky pro kvalitní freestyleovou jízdu – velké množství přírodního sněhu a dobrou úroveň umělého zasněžovacího systému.

Krkonoše, Špindlerův Mlýn – Svatý Petr: *Pepsi snowpark*

Nejkvalitnější park České republiky. Byl první, ve kterém byla umístěna U-rampa (až do sezóny 2002/2003 to byla jediná regulérní U-rampa v republice).

Skoky – snowpark nabízí 2 střední skoky s plošinou asi 10 m (podle období) a 2 menší skoky s plošinou 5 m. Dále je zde několik railů a menších skoků v prostoru boardercrossové tratě a okolo ní. Třetí částí je Big Air, prostor na konci průseku v lese mezi černou a červenou sjezdovkou. [22]

Raily – je zde několik railů: 10 m rovný rail (dvoutrubka), 5 m rovný rail (silná jednotrubka), 3,5 m mailbox (nerez), 6 m special jib, 7 m speed rail. Pro sezónu 2005/06 byla série pevných překážek rozšířena o 3 rovné bedny ve velikostech 3 m, 5 m a 7 m, dále o 5 m C bednu a 4 m a 6 m rovné raily z dvoutrubky. (Plánek parku v příloze 1) [22]

Tento snowpark byl místem konání několika závodů Českého poháru snowboardistů, např. dvou ročníků Twist Big Air Contestu. Nezbyvá než jen doufat, že i freestylekiing zde dostane prostor a získá takovou popularitu jako snowboarding a tolik propagované snowboardingové závody.

Krkonoše, Horní Mísečky, Represent snowpark Horní Mísečky

Menší park existující od sezóny 2001/2002, který tento drobný nedostatek kompenzuje nadmořskou výškou, ve které je orientován. Tím může freestylistům nabídnout lepší sněhové podmínky, a proto i snad nejdelší lyžařskou sezónu v České republice.

Skoky – nachází se zde jeden corner/butter box - 3 odrazy, 3 m výška, 10 m délka a dále dva table skoky - první 3-5 m rovina a druhý 13 m rovina.

Raily – dva rainbow, rovná dvoutrubka 10 m, rovná dvoutrubka 6 m, rovná dvoutrubka 5 m, bedna 6 m, rainbow bedna 5 m, rail 5 m - jekl C-rail, kink rail 4+4 m.[22]

Krkonoše, Pec pod Sněžkou, dolní část sjezdovky Labuť – LTB Snowpark

Snowpark disponující od sezony 2002/2003 asi nejlepší U-rampou v republice, podle parametrů jí lze zařadit do kategorie „Superpipe“. Dále je zde umístěno několik skoků a zábradlí. (Plánek snowparku v příloze 1) [22]

Krkonoše, Kořenov: Elan snowpark Rejdice

Celý snowpark začíná malými boulemi v horní části sjezdovky. Tyto boule jsou určeny pro nejmenší lyžaře, to aby si zvykli na pocit letu. Dále pokračuje park malým skokem o délce plošiny 4-6 m, po němž následují raily a další skok, který má plošinu mezi 6-8 m. Po tomto skoku následuje poslední double jump, na němž jsou umístěny dva skoky. Menší má délku plošiny mezi 8-10 m. Větší skok bude užíván k závodním, exhibičním a tréninkovým účelům těch odvážnějších, jelikož bude mít plošinu mezi 12-14 m, s převýšením 4 m od plošiny.

Rail park začíná malou tlustou trubkou zahrabanou ve sněhu, která je určena pro nejmladší lyžaře. Dále je zde malá bedna 50 x 50 x 300 cm, malá dvoutrubka 50 x 300

cm, oblouk z dvoutrubky 6 x 2 m, kink box (lámačka) s rovinou 3 m a šikminou 3,5 m, 8 metrů dlouhé zábradlí z dvoutrubky, double kink 3+2+3 (šikmina, plošina, šikmina), big rail 2 x 3,5 m a na závěr je zde wallride, který bude vysoký 3,5 m a široký 5 m.

U-rampa, 120 m dlouhá a odpovídající mezinárodním standartům, je jedním z mnoha lákadel, které toto nově obnovené středisko nabízí. Vedle nezbytného umělého zasněžování je kvalita poskytovaných služeb podpořena večerním osvětlením. [22]

Krušné hory, Boží Dar, Neklid: *Vehicle Nitro snowpark Neklid*

K dispozici jsou zde minimálně tři skoky (dle sněhových podmínek se jich zde objevuje až dvojnásobek), mnoho railů a nejdelší „trubka“ v České republice, která měří 12 m.

Skoky - Jsou zde čtyři skoky jejichž table je 6-8 m, 8-10 m (dva skoky) a 10 m. Dále je zde corner s délkou 10 m.

Raily - jsou zde dva rovné handraily s délkou 6 m a výškou 1,1 m a s délkou 12 m a výškou 1,1 m. (dvojtrubky). Dále je zde rainbow, která měří 10 m a její výška je 1,6 m (dvojtrubka), lámačka 5 m, slide box 5 m, wallride s výškou 2,5 m a šířkou 3 m a dvě plastové trubky s délkami 3,1 m a 6 m. Horní část snowparku je oplocena, oddělena od sjezdovek pro veřejnost a uměle zasněžována. (Plánek snowparku v příloze 1) [22]

Jeseníky, úpatí Kralického Sněžníku: *Flowpark Dolní Morava*

Jeden z největších parků České republiky (o rozloze 600 × 100 m) s jedinou chybou, a to chybějící U-rampou. Tento nedostatek je kompenzován několika raily, skoky (např. Big Air s plošinou 13 m, funboxem a quaterem).

Skoky – park disponuje třemi skoky. První skok se nachází v horní části parku, table měří 5 m a šířka skoku je 4 m. Druhý skok je přibližně 50 m pod horním skokem, table měří 6

m a šířka skoku je 4 m. Třetí skok je závodní a nachází se v dolní exhibiční části, table měří 13 m a šířka je 4 m.

Raily – ve snowparku se nachází flow box 8 m, vlna nugget bow 9 m, zezi zub dlouhý 2,5 a 5 m, cliché kink dlouhý 3 a 4 m, 5 m dlouhá C horsef bedna a rainbow. Je zde slopestylová trať v tomto složení: 6m zezi rail (2 trubky) - elan rain (2 trubky) - A zezi rail (s hranatým profilem) – 12 m flow rail. Ve snowparku je také S drake rail, wallride. (Plánek snowparku v příloze 1) [22]

Beskydy, Ski Bílá: *Diverse snowpark Bílá*

Tento park je rozdělen na dvě části – jibing park a prostor pro skoky. (Plánek snowparku v příloze 1)

Skoky – Park disponuje dvěma skoky, jeden s plošinou 5-8 m s dvěma nájezdy, druhý s plošinou 6-8 m se dvěma nájezdy. Při pořádání závodů nebo speciálních akcí se skoky mohou zvětšit nebo předělat. Parametry se mohou lišit při nedostatku sněhu.

Raily - Jsou nachystány tyto jibby - nízký rail 3 m, 1 m vysoká dvojtrubka 6 m, vysoký rovný rail 3 m (hranol), bedna 6 m, lomený rail 6 m (trubka), oblouk 12 m (dvojtrubka), pyramida 9 m (hranol). Jibby jsou také pro snowskate a to dva malé, malá bedna a nízké malé zábradlí. Kontaktní plochy jibbů jsou z 80-ti % z nerezů a 20-ti % pozinkováno. [22]

Jako další snowparky jsou například v Harrachově, na Klínovci, snowpark v Říčkách v Orlických horách a Horsefeathers snowpark Kramolín na Šumavě. Mezi ty menší jen s několika překážkami patří snowpark na Severáku a v Bedřichově v Jizerských horách. [22]

5. Závěr

V diplomové práci jsme se pokusili o komplexní pohled na problematiku freestylového lyžování ve vybraných oblastech.

Při deskripci freestylového lyžování ve světě jsme analyzovali rešeršní metodou data z dostupných publikací a internetových zdrojů. Nejprve jsme shromáždili informace o freestylu ve světě a v České republice. Tyto informace nám pomohly souhrně charakterizovat freestyle z hlediska vzniku a současného stavu. Dále jsme popsali jednotlivé freestylové disciplíny, materiální vybavení a zmapovali jsme významné freestylové lokality.

Informace o vzniku a vývoji freestylu jsme čerpali pouze ze zahraničních internetových stránek. Materiály jsme zpracovali podrobně a ověřili jsme si jejich správnost. Vytvořili jsme tak první ucelenější historii světového freestylového lyžování. Informace o zahraničních freestylových organizacích jsme shromáždili také z webových stránek. Pro vytvoření kapitoly Česká asociace Freeskiingu, která je freestylovou organizací u nás, nám byly zapůjčeny interní materiály ČAF. S asociací jsme byli v úzkém kontaktu a mohli jsme si ověřovat důležité informace pro naši diplomovou práci. Výsledkem naší práce je popis organizačních struktur, jejich vznik, současnost, cíle a úkoly. Zjistili jsme, že ČAF je velice ambiciózní organizace, která se velice zasloužila o vývoj freestylového lyžování v ČR.

Při popisu snowparků a jednotlivých freestylových disciplín jsme čerpali z knižní literatury, která se týkala freestylového lyžování jen z části. Další důležitý zdroj pro ucelení byl opět internet. Vytvořili jsme podrobný popis disciplín, triků, výtah z pravidel jednotlivých disciplín, popis snowparků a překážek s obrazovou dokumentací.

Informace o materiálním vybavení jsme čerpali z časopisů a internetových stránek, které jsou v dnešní době velice dobře zásobeny technickými materiály. Podařilo se nám vytvořit ucelený přehled vývoje freestylových lyží, popis freestylového vázání, bot a oblečení.

Zpracování freestylových lokalit nám opět poskytnul potřebné informace internet, kde jsme hledali důležitá freestylová střediska jak ve světě, tak i v ČR. Výsledkem je podrobné zmapování snowparků a jejich překážek s obrazovou dokumentací v příloze.

Do současné doby neexistovala v ČR žádná literatura zabývající se komplexně New School v takovém měřítku, jako naše diplomová práce. Doufáme, že bude přínosem v mnoha směrech. Největší přínos práce vidíme právě v ucelenosti informací. Z výše uvedeného vyplývá, že naše diplomová práce je, tak jak jsme si stanovili v cílech a úkolech, prvním komplexním pohledem na problematiku New School freestylového lyžování.

6. Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace

- [1] GNAD, T. a kol. *Kapitoly z lyžování*. Dotisk 1. vydání. Praha : Karolinum, 2002, 240 s. ISBN 80-246-0241-5
- [2] Komenščík B., Fejtek M. *Metodologie kinantropologického výzkumu*. Hradec Králové : Gaudeamus, 1993. ISBN 80-7041-290-9
- [3] Šedová, K., Schauer H. *Freeskiing*. Brno : Computer Press, 2003. ISBN 80-7226-999-2
- [4] Šmíd, I. *Vývoj snowboardingu a jeho organizačních struktur*. Diplomová práce na UK FTVS Praha, 2003.
- [5] Večerka, M. *Freestyle snowboarding*. Brno : Computer Press, 2003, 130 s. ISBN 80-251-0091-X

Časopisy

- [6] MASOPUST, J. Vidím tedy lyžuji. *Ski magazín*. 2004, č. 1, s. 64-65.
- [7] VEČERKA, M. Saas-Fee očima freestylelisty, *Snow*. 2002, č. 2, s. 52-53.

Internet

- [8] http://ceskelyze.cz/index.php?main_page=product_info&products_id=269
[cit. 2.9.2006]
- [9] http://en.wikipedia.org/wiki/Newschool_skiing [cit. 5.8.2006]
- [10] <http://en.wikipedia.org/wiki/X-Games> [cit. 4.9.2006]
- [11] <http://lyze.skiservis.cz/vazani/marker-04-05/marker-12-free.htm> [cit. 3.9.2006]
- [12] http://www.amazon.com/exec/obidos/ASIN/B000HKIXAM/sz-category_367-20/ref=nosim [cit. 3.9.2006]

[13]

http://www.befreestyle.com/2005_2006/JudgesManual06.pdf#search=%22halfpipe%20skif%20criterias%22 [cit. 13.8.2006]

[14] <http://www.carv.cz/carving/index.php?site=vazani> [cit. 25.8.2006]

[15] <http://www.fis-ski.com/uk/insidefis/history/fishistory.html> [cit. 7.8.2006]

[16] http://www.fis-ski.com/uk/disciplines/freestyle/fisworldcup.html?place_search=&seasoncode_search=2007§or_search=FS&date_search=&gender_search=&category_search=WC&codex_search=&nation_search=&disciplinecode_search=HP&search=Search&pos=1&tri=ASC&cal_tri [cit. 16.8.2006]

[17] <http://www.freeskiers.org/download.php?op=viewdownload&cid=1> [cit. 19.8.2006]

[18] <http://www.freeskiing.cz/clanky.asp?kapitola=zavody&stat=2> [cit. 12.8.2006]

[19] <http://www.freeskiing.cz/clanky.asp?clanek=272&stat=0> [cit. 12.8.2006]

[20] <http://www.freeskiing.cz/clanky.asp?clanek=340&stat=1> [cit. 13.8.2006]

[21] <http://www.freeskiing.cz/clanky.asp?kapitola=zavody&zacitod=20> [cit. 29.8.2006]

[22] <http://www.freestyle-dm.cz/php/index.php?page=hurdles-page&title=zima%202004/05> [cit. 24.8.2006]

[23] <http://www.freestyleski.com/eng/freestyle/index.htm> [cit. 14.8.2006]

[24] http://funktelnipradlo.info/sport/direct.asp?id=1481&page_nr=1 [cit. 28.8.2006]

[25] http://www.gamisport.cz/xRT-membrana_gelanots [cit. 28.8.2006]

[26]

<http://www.hannah.cz/cs/getSection.do?page=interests.magazine.article&articleId=46183> [cit. 28.8.2006]

[27] <http://www.helmy.cz/prilby-na-snowboard/> [cit. 7.9.2006]

[28]

http://www.hiihtoliitto.fi/mp/db/file_library/x/IMG/19809/file/JudgCriterias0405skiing.pdf#search=%22judging%20criteria%20halfpipe%22 [cit. 1.8.2006]

[29] http://www.kauertal-opening.at/park_facts/ [cit. 7.9.2006]

[30] <http://www.k2skis.com/skis/ski.asp?productID=7> [cit. 20.8.2006]

[31]

http://www.lonelyplanet.com/travel_services/trvl_gear/item/salomon_s912_ti_85_binding.htm [cit. 1.9.2006]

[32] <http://www.maratony.sportbusiness.cz/el59.htm> [cit. 3.9. 2006]

[33] <http://www.natives.co.uk/events/chamjam/index.htm> [cit. 18.8. 2006]

[34] http://www.nuov.cz/public/File/stu/rozhledy/rozhle0504/WP05_4.doc [cit. 3.9.2006]

[35] <http://www.onboardmag.com/features/category/spot-check/the-top-three-france-parks> [cit. 2.9.2006]

[36] http://www.peksport.cz/zajimavosti_rady/lyz_oblec.htm [cit. 29.8.2006]

[37] <http://www.rsport.cz/12/index-4.php> [cit. 16.8.2006]

[38]

http://www.skisrossignol.com/index.php?&_lang=IV&class=Products&function=browse&template=produit_liste.html&tplentry=br&categ=T001:ea0b99bdab9582918af5a08e3b986a2a&matos=T002:11bindings&moid=136&oidit=T005:3qvz8461ccelx3z05j1r1wn4k [cit. 17.8.2006]

[39] <http://www.snow-park.it/modules.php?name=Snowpark&op=vedisnowparks&lid=23> [cit. 30.8.2006]

[40] <http://www.usfreeskiingopen.com/usfree/history.html>

[41]

<http://www.ussa.org/PublishingFolder/assets/Files/LegalMinutesFreestyleSportComm905.pdf#search=%22USSA%20Congress%202006%20Freestyle%20sport%20committee%2> [cit. 30.8.2006]

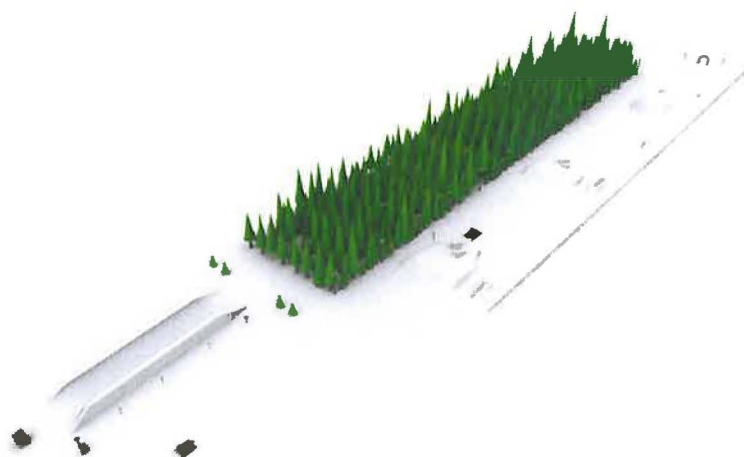
[42] Interní materiály ČAF, v elektronické podobě [cit. 15.8.2006]

[43] Stanovy občanského sdružení ČAF, 2002, v elektronické podobě [cit. 15.8.2006]

[44] REEKIE, S. Freeskiing. *Faze magazine on-line*. 2001, pod internetovým zdrojem: <http://www.fazeteen.com/winter2001/freeskiing.htm> [cit. 5.8.2006]

[45] ŠTUBAUER, J. *Materiálové vybavení pro carvingové lyžování*. Metodický dopis. SLČR 2004, pod internetovým zdrojem: <http://www.czech-ski.com/download/zl/metdopis5.doc> [cit. 2.9.2006]

Obrázek 3: Krkonoše, Pec pod Sněžkou, dolní část sjezdovky Labuť – LTB Snowpark

Obrázek 4: Krušné hory, Boží Dar, Neklid: Vehicle Nitro snowpark Neklid

